JOURNALISTI

7
2016

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta 19.5.2016

Kieputtaja

Toimittaja Iisakki Kiemunki on tehnyt isoimmat otsikot poliitikkona.

8

SEKSIKIRJALLA JULKISUUTTA S.4 · RUOTSI TUKEE JOURNALISMIA, SUOMI YRITYKSIÄ S.6 · ALAN HAKIJAMÄÄRÄT LASKUSSA S.14

tässä lehdessä

Kaisa Pukkala hakee vauhtia toimittajan uralleen pelinhoitajan tehtävistä. 16

KUVA: SILJA VIITALA

”Minäkertojalla on suomalaisessa journalismissa erikoinen asema: sitä kyllä käytetään viljalti, mutta ei hirveästi arvosteta”, kirjoittaa Anu Silfverberg. 18

Toimittaja Anu Kankaansydän suoritti mehiläistarhaajan ammattitutkinnon. Harrastus sai alkunsa kotipihalle harhautuneesta mehiläisparvesta. 34

poimuri

Sananvastuu on tilannetajua. Sananvastuu on ymmärrystä olla levittämättä valheita ja puhua totuutta. Sananvastuu on toisen kunnioittamista ja samalla myös oman mielipiteen arvostamista. Sitä kutsutaan keskusteluksi.

Toimitussihteeri Risto Pikkupeura
Koillissanomissa 28. huhtikuuta

Meidän ei missään nimessä pidä pelätä kilpailevia mielipiteitä. Ne tarkoittavat sitä, että yritämme päästä mahdollisimman lähelle totuutta. Sananvapaus ei tarkoita sitä, että on tarkoitus johtaa harhaan. Se tarkoittaa sitä, että on oikeus olla mieltä ja löytää totuus.

Kansanedustaja Laura Huhtasaari (ps.)
Yle Porin ja Satakunnan Kansan videolla
3. toukokuuta

On järkyttävää, että henkilöön kohdistuvat tappo- ja väkivaltauhkaukset tämän mielipiteiden vuoksi ovat lähes arkipäivää Suomessakin. Meidän sanavapauttamme ei siis uhkaa hallintokoneisto, vaan toiset suomalaiset.

Päätoimittaja Olli Ristimäki
Urjalan Sanomissa 4. toukokuuta

Kun Savolaisten Katekismus kehottaa välttämään pilkkapuhetta, se muistuttaa myös, mistä saa makeimmat naurut: ”Jos omille toelaukseilleesa naaraa, niin aena lystiä piisoo.”

Kuopion hiippakunnan piispa Jari Jolkkonen
Warkauden Lehdessä 3. toukokuuta

Sananvapaus on hieno oikeus. Se antaa mahdollisuuden ilmaista itseään ja mielipiteitään kenenkään siihen ennalta puuttumatta. Jos siis haluaa tehdä itsestään idiootin, sananvapaus antaa mahdollisuuden.

Viiskunta-lehden pääkirjoitus 4. toukokuuta

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton ammattilehti
92. vuosikerta 19. 5. 2016

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/REDAKTIONS-SEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Heli Saarela 050 528 5001

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
YAP Solutions Oy 09 856 67912
journalisti@nesenta.fi

PAINO/TRYCKERI
I-print Oy,Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
(09) 6122 330, faksi (09) 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi
www.journalisti.fi

KANNEN KUVA: HELI BLÅFIELD

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Lippulaivan hätätila

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Ankkalammikolla riehuu ennen kokematon myrsky, jonka silmässä syvällä ui suomenruotsalaisen median lippulaiva *Hufvudstadsbladet*. Samoilla aalloilla keikkuvat myös pienemmät *Östnyland* ja *Västra Nyland* sekä koko joukko uusia mediatuotteita, joiden nimet eivät vielä ole juurtuneet kovin monen mieleen.

Liikemies-mesenaatti **Amos Andersonin** perintöä vaaliva Konstsamfundet-yhdistys on niputtanut mediaomistuksensa yhteen KSF Mediaksi, joka tuotti viime vuonna tappiota seitsemän miljoonaa euroa. Ennuste tälle vuodelle on karu: tappion arvioidaan nousevan kymmeneen miljoonaan. Miljoonatappioita on myös aiemmilta vuosilta. Nyt kustantajayhteisön kärsivällisyys loppui.

KSF Media kärsii samoista vaivoista kuin muukin suomalainen kaupallinen media. Yleinen taloustilanne luo epävakautta, mainostulot ovat romahtaneet, siirtyminen digitaaliseen jakeluun on hapuilevaa ja toistaiseksi myös huonosti kannattavaa.

> ”Edessä on taas uusi mullistus, mutta entisin johtajin.

Yleisten syiden listan voisi venyttää pitkäksi, mutta kuinka KSF Media on onnistunut tekemään ennätysluokan tappiot, vaikka se on tehnyt samoja yhtemppuja kuin muut kannattavuuttaan varjelleet mediatalot? Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla liikemies **Harry Schaumanin** jättämää omaisuutta hoitavan säätiön omistama, muun muassa *Vasabladetia* julkaiseva HSS Mediakin onnistui kääntämään vuoden 2014 miljoonatappion puolentoista miljoonan voitoksi viime vuonna.

KSF Mediassa on tehty isoja virheitä, henkilökunnan lausuntojen mukaan muun muassa ylitoiveikkaita laskelmia, radikaaleja virheratkaisuja ja ailahtelevia suunnanmuutoksia sekä pieleen menneitä strategisia kokeiluja. Koko konsernin toimituksien ja sisältöjen yhdistäminen aiheutti tilaajakadon. *Hbl* menetti noin 10 000 tilaajaa, kun lukijat luopuivat päällekkäistilauksista.

Tappiot maksatetaan nyt henkilökunnalla. ”Journalistit eivät ole tuhlailleet, me laskemme kymppejä päästäksemme keikoille, ostamme VR:n alennuslippuja säästääksemme kustannuksia”, totesi *Hbl:n* toimitusosaston puheenjohtaja **Wilhelm Kvist** STT:n haastattelussa.

Pari vuotta sitten KSF Mediassa alulle pantu suunnanmuutos ei onnistunut. Edessä on taas uusi mullistus, mutta entisin johtajin: vain potkut saanut **Barbro Teir** puuttuu siitä joukosta. Yt:t päättyvät ennen juhannusta, mutta yhtiön mukaan vasta elokuussa kuullaan, ketkä mediatalosta lähtevät ja ketkä jäävät töihin.

Ankaraa asianajoa

Ylen tehtäviä ja rahoitusta pohtiva parlamentaarinen työryhmä on työskennellyt hämmentävän hermeettisesti. Sen määräaika umpeutuu 31. toukokuuta, ja kaikki linjaukset ovat vielä auki – ainakin jos työryhmän puheenjohtajaa **Arto Satosta** (kok.) uskominen. Paljon enempää työstä ei ole julki lausuttu.

Sitäkin enemmän liikkeellä on asianajoa. Viestinnän Keskusliiton hallituksen puheenjohtaja, Keskisuomalaisen toimitusjohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi** vaatii *Helsingin Sanomien* (16. toukokuuta) haastattelussa Ylen rahoituksen tason laskemista jopa 100–150 miljoonalla eurolla, enimmillään siis lähes kolmanneksella. Se on raju vaatimus.

Kangaskorven perustelut ontuvat: Ylen rahoitusta on leikattava, koska sen tehtäviä on vaikea määritellä. Kaiken järjen mukaan vasta tehtävien määrittely antaa pohjan arvioida rahoitusta ja sen tasoa.

KASVO

SALLA NAZARENKO

- 41-vuotias Lääkärin sosiaalinen vastuu -järjestön toiminnanjohtaja.

- Toiminut projektitehtävissä muun muassa Vikesissä, Kepassa ja Transparencyssä. Lisäksi tehnyt useita kansainvälisiä sananvapauteen ja ihmisoikeuksiin liittyviä projekteja.

- Aloitti toimittajan työt vuonna 1994 Joensuussa ilmestyvässä Karjalan Maassa. Työskennellyt toimittajana muun muassa Karjalaisessa, Helsingin Sanomissa, Ilta-Sanomissa ja Kotilääkärissä.

Kiimakirjailija

Toimittaja-ihmisoikeusaktivisti Salla Nazarenko teki kirjan seksistä. Nyt kaikki haluavat häneltä haastattelun.

MANU MARTTINEN, TEKSTI ● TEEMU KUUSIMURTO, KUVA

”Pyörittelin sormea hitaammin, nopeammin, kuulin kosteuden äänen, olin jälleen nuori tyttö, lapsi vielä, ensimmäisten syntisten mutta äärettömän kiihottavien kokemusten äärellä, tajuamassa jotakin sellaista, joka oli ennen kokemattoman jännittävää, pakkautui vatsaan ja vei mukanaan, mutta joka ei kuulunut minulle.

Hyvin, hyvin nopeasti nytkähtelin äänettömän, ensimmäisen orgasmini tahdissa.”

Näin kirjoittaa Lääkärin sosiaalinen vastuu ry:n toiminnanjohtaja **Salla Nazarenko** huhtikuussa ilmestyneen *Ihana kiihko* -kirjansa saatesanoissa.

Ihmisoikeus- ja sananvapausasioiden parissa vuosia työskennellyt Nazarenko on aina pyrkinyt saamaan tärkeäksi kokemiaan asioita julkisuuteen, mutta harvoin se on ollut yhtä helppoa kuin nyt.

Kirjaan ovat omilla näkökulmillaan tarttuneet niin Yle, *Helsingin Sanomat* kuin iltapäivälehdetkin – ja *Journalisti*.

Journalistin haastatteluun Sanomatalon mediatorille hän saapuu suoraan *Ilta-Sanomien Rita Tainola Show'n* kuvauksista.

”Lehdet täytyy jollain myydä, ja tässä on paljon sellaisia mehukkaita kohtia, josta juttuja voi tehdä. Kyllä minä journalistina tämän logiikan ymmärrän.”

Kyse on siitä, miten lehti saa eniten klikkauksia.

”Jos otsikko on, että 'Prostituoitu Suvi nauttii työstään' tai 'Turkin sananvapaustilanne on huonontunut', niin kumpaa klikataan”, Nazarenko pohtii.

Seksipöhinän alle voi hautautua tärkeämpiäkin aiheita. Nazarenko muistuttaa, että seksikin on tärkeä aihe, joka kytkeytyy monin tavoin ihmisoikeuksiin ja vallankäyttöön.

”Ei seksiä ikinä ole mediassa riittävästi. Aina se on ihmisiä kiinnostanut ja innostanut. Ja se on inhimillinen aihe.”

Idea kirjan tekemisestä tuli kustantajalta. Kirjan työnimi oli *Oodi kiimalle*, jota varten Nazarenko etsi kansalaisia kertomaan seksielämästään. Halukkaita kertyi jonoksi asti ja tarinat olivat poskia punottavia.

”Ei seksiä ikinä ole mediassa riittävästi.

Nazarenko on ennen kaikkea sananvapausaktivisti, mutta kirjan julkaisun lähestyessä hän alkoi empiä, että haluaako todella avata oman seksielämänsä kaikkien luettavaksi – voisiko sittenkin kirjoittaa salanimellä?

”Jos olen sananvapausaktivisti, niin miksi tekisin kirjan salanimellä. Kyllä minä uskallan näistä asioista puhua.”

Aiheen parissa hän jatkaa tavalla tai toisella, mutta uutta seksikirjaa on tuskin tulossa. Ehkä seuraavaksi tulee joku ”puisevampi ihmisoikeusopus”.

Työn alla on jo yhteiskirjaprojekti valokuvaaja **Meeri Koutaniemen** kanssa. Kirjan aihe on tyttöjen ympärileikkaukset. ●

RUOTSIN MEDIASELVITYS

- Työryhmän tehtävänä on esittää, miten taataan ruotsalaisen median tulevaisuus, kun nykymuotoinen paperilehdille myönnettävä yhteiskunnan tuki loppuu 2019.
- Työryhmän mukaan nykymuotoinen televisionkatselu ja paperilehtien lukeminen romahtavat vuosikymmenen kuluessa. Mediankulutus siirtyy verkkoon.
- Työryhmää johtaa tutkimuslaitos Interactive Instituten toimitusjohtaja Anette Novak.

Ei koko kansan asia. Suomessa median tulevaisuuden suunnittelu tapahtuu suljetusti ja julkisuudelta piilossa, mediatutkija Anu Koivunen huomauttaa.

Kansalaiset unohdettu mediaselvityksistä

MARCUS FLOMAN, TEKSTI • MAKAN E-RAHMATI, KUVA

Suomen mediapolitiikan tärkein tavoite on kilpailuympäristön turvaaminen. Ruotsissa korostetaan kansalaisen oikeutta journalismiin.

Suomen ja Ruotsin linjaukset julkisesti tuetun median tulevaisuudesta poikkeavat toisistaan perustavanlaatuisesti, arvioi Tukholman yliopiston elokuvatieteen professori ja mediatutkija **Anu Koivunen.**

”Ongelmat ovat molemmissa maissa samat: alan kannattavuus, journalistin ammatin ja ansaintalogiikan muutokset, mutta mediapoliittisten selvitysten lähtökohdat ovat täysin erilaiset.”

Koivusen mukaan Suomessa median tulevaisuuteen liittyvä valmistelu tapahtuu suljetusti ja julkisuudelta piilossa. Työnsä jo tehnyt **Anssi Vanjoen** työryhmä ja parhaillaan istuva **Arto Satosen** (kok.) johtama, Ylen tulevaisuutta pohtiva parlamentaarinen työryhmä edustavat suomalaista asennetta.

”Vanjoen raportin keskiössä ovat kuluttajat ja markkinat, ja mediapolitiikan tärkeimmäksi tehtäväksi määritellään reilun kilpailuympäristön takaaminen”, Koivunen sanoo.

”Ruotsissa taas korostetaan kansalaisten mediakäyttöä ja oikeutta monipuoliseen journalismiin.”

RUOTSISSA MAAN hallitus on asettanut median tilaa ja tulevaisuutta pohtivan työryhmän. Tätä työtä johtaa **Anette Novak**. Hän on yksityisen konsulttiyrityksen toimitusjohtaja ja entinen *Norran*-lehden päätoimittaja.

Ruotsin mediaselvitys – Medieutredningen – on pitkä ja avoin prosessi, jonka ensimmäinen mietintö *Mediakansalaiset ja tiedotusvälineet* on 360-sivuinen katsaus maan mediakenttään. Työ on määrä saada päätökseen tämän vuoden lokakuun loppuun mennessä.

Suomessa julkista lehdistötukea on määrätietoisesti vähennetty. Ruotsissa tukien taso on säilynyt, ja niitä maksetaan ainakin vuoteen 2019 asti. Novakin työryhmän välimietinnössä ehdotetaan jakelukanavista riippumattoman mediatuen säilyttämistä myös jatkossa.

Journalistille antamassaan haastattelussa Anette Novak toteaa, että mediatuelle on vahvat yhteiskunnalliset perusteet: demokratian tukeminen ja tiedonvälityksen laadun varmistaminen.

”Mediatukea tulisi antaa tiedotusvälineille, jotka lisäävät tiedonvälityksen monipuolisuutta ja kertovat yhteiskunnan keskeisistä kehityskuluista, jotta kansalaiset voisivat toimia aktiivisina vaikuttajina”, Novak sanoo.

”Tukea tarvitsevat myös vallanpitäjien kriittiset tarkkailijat.”

MEDIATYÖRYHMÄ ON julkaissut myös erillisen Ruotsin yleisradiotoimintaa koskevan muistion. Julkisen palvelun yhtiöt Sveriges Television, Sveriges Radio ja Utbildningsradion ovat Ruotsissa samanlaisen tarkastelun kohteena kuin Yleisradio Suomessa.

Rahoituksen osalta yhtenä vaihtoehtona on esitetty ”Yle-veroa” nykyisin käytössä olevan lupamaksun tilalle. Julkisessa keskustelussa on Suomen malli nähty myös ongelmallisena, koska siinä on vahva poliittisen ohjauksen maku.

”Ylen rahoitus ei ole ollut ennustettavaa, indeksikorotuksista on luovuttu, ja johtavat poliitikot ovat esittäneet Ylen rahoituksen ja tehtävien karsimista”, Koivunen sanoo.

Novakin mukaan julkisen palvelun yhtiöiden rooli on entistä tärkeämpi aikana, jolloin kaupallinen media on suhteellisesti heikentynyt. Hän viittaa myös mielipidetiedusteluihin, joiden mukaan kansalaiset luottavat julkisen palvelun yhtiöihin.

Novak näkee vahvan yleisradiotoiminnan erityisen tärkeäksi tällaisena aikana, jolloin fakta ja fiktio sekoittuvat, salaliittoteoriat jylläävät ja media hakee muotoaan verkkoympäristöissä.

”Julkisen palvelun yhtiöiden tutkivan journalismin roolia tulisi vahvistaa ja niiden riippumattomuutta tulisi varjella nykyistä paremmin”, Novak sanoo. •

KOLUMNI

JANNE SAARIKIVI
janne.saarikivi@helsinki.fi
KIRJOITTAJA ON KIELITIETEEN TUTKIJA, JOKA ON TOIMINUT PROFESSORINA HELSINGIN YLIOPISTOSSA SEKÄ PARNASSON JA HELSINGIN SANOMIEN KOLUMNISTINA.

KUVA: KAI WIDELL

Seuraava kumous

Ihmiskunnan merkittävin keksintö on kirjoitustaito. Suurin osa historiaa voidaan kuvata tekstien syntyyn ja jakeluun liittyvinä teknologisina mullistuksina.

Voi esimerkiksi ajatella kommunismia ja natsismia maailmaa muuttaneina aatteina. Tai sitten voi nähdä sekä kommunismin että natsismin teollistumisen ja sanomalehden, viime kädessä selluloosapaperin, keksimisen seurauksena.

Kun tästä ajasta joskus kirjoitetaan historiaa, mainitaan arabikevät, persujen vaalivoitto ja maahanmuuttokeskustelu. Mutta yhteistä näille kaikille on tapahtumat mahdollistanut uusi teknologia, sosiaalinen media.

SUURIMMAN OSAN historiaa lukeminen ja kirjoittaminen ovat olleet pienen, hallitsevan luokan monopoli. Vasta 1900-luvun alussa kaikista tuli lukijoita kansanopetuksen ja lehtien synnyttyä.

Keisarit menettivät valta-asemaansa, kun sen perusteita alettiin kysyä. Sanomalehdet kirjoittivat hyviä kysymyksiä, mutta levittivät myös nationalismia, kommunismia ja natsismia ikävimmissä muodoissaan. Lopulta lehdistön ja uusien aatteiden mylläämässä maaperässä alkoivat itää ihmisoikeudet ja edustuksellinen demokratia, hyveet, joita nyt pidetään ikuisina.

2000-luvun alussa kaikista tuli kirjailijoita ja journalisteja. Kuka tahansa voi kysyä puolueiden, ammattiliittojen ja lehtitalojen vallan perusteita Facebookissa ja Twitterissä, organisoida mielenosoituksen taskussa. Journalistit menettävät työpaikkansa, mutta samasta syystä myös taksiautoilijat ja hotelliketjut menettävät asiakkaansa ja rahansa ja monet diktaattorit asemansa.

Diktaattorit palkkaavat trolliarmeijoita housunpuntit tutisten, mutta he häviävät taistelunsa varmasti kuin länsimaiden lehdet. Heidän jälkeensä tulevat eivät silti välttämättä ole parempia, aivan kuten vanhat puolueet länsimaissa haastavat populistit eivät ole hyviä hallitsijoita vain siksi, että ovat suosittuja.

EN YLLÄTTYISI, jos 2000-luvun median muutos tuhoaisi lopulta edustuksellisen demokratian, jonka alta kansainväliset rahamarkkinat ja puoluejärjestelmä ovat jo kaivaneet pohjan pois. Lakeja voisi kommentoida eduskunnan valiokuntien asemesta suoraan Facebookissa. Eduskunnan täysistunnon asemesta voisi äänestää laeista kotisohvalta ilman parlamentteja ja puoluetukea.

Teknologia on jo olemassa. Puuttuu vain toteutus, joka passittaisi historiaan vaalit ja koko nykyisen eliitin. Se olisi luonnollista, koska ihmiskunnan historiassa tulee aina ensin teknologia, sitten aate ja lopuksi kumous.

Voi tietenkin kysyä, haluammeko todella, että kansa päättää asioista? Vai olisiko sittenkin parempi, että valta kuuluisi niille, jotka on koulutettu sitä käyttämään? Se on hyvä, perusteltu kysymys, jonka esittivät jo monarkioiden puolestapuhujat siihen aikaan, kun selluloosapaperi oli yleistynyt ja kaikista oli tullut lukijoita. He pelkäsivät sitä möykkää, mikä lukijoista lähti, ja täydestä syystä.

Kun luen sosiaalista mediaa, minäkin pelkään. Pelkään, että jos kansa alkaa päättää asioista, melko hiljattain yleistyneet ihmisoikeudet ja demokratia eivät ole ensimmäinen prioriteetti.

◀**Taas kokouksessa.** Tiistaina 12. huhtikuuta Iisakki Kiemungin iltapäivän täytti Hämeenlinnan elinkeinoyhtiön kokous ja seminaari, jonka kesken oli poikettava myös tapaamaan koululaisia ja allekirjoittamaan pöytäkirja.

▼**Työn väline.** Kiemungin näppäimistö odottaa käyttäjäänsä Hämeen Sanomien toimituksessa.

Rampa ankka

Iisakki Kiemunki on yhdistänyt menestyksekkäästi toimittajan työn ja kunnallispoliitikon uran. Se on tarina, joka on liian hyvä ollakseen totta.

MARJA HONKONEN, TEKSTI ○ HELI BLÅFIELD, KUVAT

Ulkomaisen verkkomedian kautta tehty tietovuoto. Väitteitä salaisista juonitteluseminaareista. Pyramidihuijauksen piirteitä saanut bisnesprojekti. Riitoja, mustamaalausta ja oikeusjuttuja. Epäilyttävän monta kertaa eri yhteyksissä toistuvia nimiä: liikemiehiä, virkamiehiä ja yksi toimittajana työskentelevä poliitikko.

Elokuvien Washington? Melkein: Hämeenlinna.

Toimittaja-poliitikko on **Iisakki Kiemunki** (sd.). Tänään Kiemunki on väsynyt. Eilinen kaupunginvaltuuston kokous päättyi vasta kymmenen jälkeen.

Viime eduskuntavaalien kampanjavideoissa vapaana liehuneet hiukset on sidottu napakalle nutturalle. Juuri nyt hän ei näytä videoiden poliitikon ja rockjumalan risteymältä, joka nyrkkeilyottelussa voittaa sitkeydellään ”paskapuheet ja lööppimedian” ja karjuu leijonana ”taantumamörön” karkuun. Päällä on vähän ryppyiseksi jäänyt, mutta asiallinen kauluspaita. Tämäkö on se itseään kujakolliksi nimittävä kaveri, jonka nimi on jäänyt mieleen iltapäivälehdistä?

Puhelimen soittoäänenä on kyllä Guns N’ Rosesin *Nightrain*. Sentään! ”I’m on the nightrain/ Ready to crash and burn/ I never learn” soi, kun kaveri kyselee Kiemungilta lippuja illan HPK:n naisten lentopallomatsiin.

”Politiikka on mielikuvilla pelaamista. Yritän tottakai luoda tiettyä mielikuvaa, mutta minusta se on aito”, Kiemunki sanoo.

Poliitikkona kujakollille on tapahtunut vähän kaikenlaista. *Hämeen Sanomien* toimittajan roolissa Kiemunki esiintyy enää harvemmin. Hän käyttää noin puolet työajastaan Hämeenlinnan kaupunginvaltuuston johtamiseen ja muihin luottamustoimiin. Usein enemmänkin: tällä viikolla hän on toimituksessa vain tänään, loppuviikko menee luottamustehtäviin liittyvillä työmatkoilla.

Hämeen Sanomat maksaa Kiemungille kokopäiväisen palkkaa, mutta kaupunki korvaa lehdelle Kiemungin luottamustehtäviin käyttämät työtunnit. Lehden palkkalistoilla on ollut muitakin kunnallispoliitikkoja, mutta ei yhtä näyttävissä ja aikaa vievissä tehtävissä, päätoimittaja **Pauli Uusi-Kilponen** kertoo.

Uusi-Kilponen pitää tärkeänä, että demokraattiseen päätöksentekoon löytyy osallistujia. Mutta myönnettäköön: ei hän vastaavaa muille henkilökohtaisella tasolla suosittelisi.

”Toimittajana on silloin vähän rampa ankka. Voi kirjoittaa vain hyvin rajatuista aiheista.”

Yhden toimittajan erikoisaikataulut ovat työnantajalle hankalat. Lähiesimiehellä olisi käyttöä hyvälle kirjoittajalle.

”Kun Iisakki on töissä, teetän hänellä

Harvinainen näky. Kiemungin työajasta menee luottamustehtävissä nykyisin usein enemmän kuin puolet. Lähiesimies Veli-Martti Virtanen näkisi taitavaksi kehumaansa toimittajaa työpaikallaan mielellään useamminkin.

aika paljon feature-juttuja”, kertoo uutispäällikkö **Veli-Matti Virtanen**.

Toisaalta, mitä harvemmin Kiemunki on töissä, sitä harvemmin hänen jäämistään joudutaan punnitsemaan. Pelisäännöt ovat selkeät: Kiemunki ei kirjoita politiikasta, Hämeenlinnan tai valtakunnan tasolla.

Mikäli aihe liippaa liian läheltä luottamustehtävää, Kiemunki huomauttaa siitä itsekin, Virtanen sanoo. Alainen on niin monessa mukana, ettei esimies pysy aina kärryillä.

Toisaalta Virtasta harmittaa, ettei lehti pääse hyödyntämään toimittajansa vahvaa yhteiskunnallista uutisosaamista.

MYÖS KIEMUNKIA harmittaa. Hän kokee olevansa parhaimmillaan juuri terävien yhteiskunnallisten uutisten kirjoittajana. Kun Kiemunki vuonna 2004 nousi Hämeenlinnan valtuustoon, kampanjaa siivittivät hänen *Hämeenlinnan Kaupunkiuutisiin* kirjoittamansa jutut. Se kaikki on jäänyt pois.

”Poliittinen aktiivisuus on ammatillinen haitta. Siinä toimittaja saastuu ja saa stigman. Pitkään homma toimi hyvin, mutta nyt on vähän eri tilanne”, Kiemunki viittaa kuluvaan valtuustokauteen.

Siksi Kiemunki käyttää nykyisin työaikaansa esimerkiksi *Hämeen Sanomien* ja *Forssan Lehden* digikehitykseen. Siitä kokoustetaan seuraavaksi.

Tällaisissa kokouksissa Kiemunki on yksi muiden joukossa – melkein. Työkaverit vitsailevat tekevänsä jutun siitä, onko virpomismöläytyksestä tutuksi tullut tamperelaispoliitikko **Terhi Kiemunki** (ps.) Iisakille sukua.

”For the record, ei todellakaan ole”, Kiemunki murahtaa.

Jutut paikallispolitiikasta ovat olleet luettuja *Hämeen Sanomien* sivuilla. Kollegoilleen Kiemunki on jatkuvasti myös uutisaihe.

Se on joskus vaikeaa, myöntää kuntatuottaja **Hanna Antila-Andersson**. Juttujen sisällöistä on myös riidelty.

Antila-Andersson ei puhu kaikkia työpuheluitaan toimituksessa. Juttunsa hän kirjoittaa Wordiin ja siirtää ne toimitusjärjestelmään vasta viime hetkellä. Päätoimittaja Uusi-Kilposen mukaan lehdessä ollaan tarkkoja siitä, ettei Kiemunki saa etua toisiin poliitikkoihin verrattuna. Pikemminkin siitä on Kiemungille haittaa, hän sanoo.

”On hyvin hankala yhtälö toimia vahvan maakuntalehden toimittajana ja aktiivisesti politiikassa.”

Silti jotkut epäilevät, että kaikki *Hämeen Sanomien* toimittajille luottamuksellakin kerrottu päätyy Kiemungin tietoon.

”Ei tämä ole ideaali tilanne”, Antila-Andersson huokaa.

Toimituksessa keskustellaan paljon siitä, miten Kiemunkiin liittyvistä asioista uutisoidaan, Uusi-Kilponen kertoo. Journalistiset periaatteet on pidettävä edellä silloinkin, kun työkaveriin kohdistuu negatiivista julkisuutta.

”Kun on kyse ihmisestä ja ihminen omine tunteineen ja asenteineen arvioi sitä, niin ei se aina helppoa ole”, hän sanoo.

Ei etenkään, kun Kiemunki on uutisoinnin kohteena toistuvasti.

SAMBIA-VUOTO, Sunny Car Center ja erään valtuutetun loukatuksi väitetty kunnia. Nämä toisiinsa liittyvät asiat ovat niitä ikävimpiä, joista Kiemungin työkaverit ovat häntä joutuneet kolmen viime vuoden aikana tenttaamaan.

Sambia-vuoto on syy sille, miksi Hämeenlinnan kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimivan Kiemungin eilinen kokous venyi myöhään. Valtuusto erotti kaupunginhallituksen ja valitsi sen yhtä jäsentä lukuunottamatta samana uudelleen. Manööverilla erotettiin **Kari Ilkkala** (ps.), joka vuoti sambialaiselle verkkomedialle hallitukselle annettuja tietoja Sunny Car Centerin mahdollisesta sijoittajasta, Sambian presidentin leskestä. Tavoite oli, että asiasta voitaisiin uutisoida *Hämeenlinnan Kaupunkiuutisissa*.

Sunny Car Centerin taas piti olla Euroopan suurin autokauppa. Hankkeen puuhamies **Markku Ritaluoma** on syyttänyt Sambia-vuotoa työnsä tuhoamisesta, vaikka osansa oli myös epämääräisillä rahoituskuvioilla. Kiemunki sanoo epäilleensä Ilkkalaa ensimmäisenä. Ennen tunnustusta tämä ehti syyttää Kiemunkia ajojahdista – olihan Kiemunki istunut hetken Sunny Car Centerin hallituksessakin kaupungin edustajana.

Ilkkalan ”sidekick” taas on Kiemungin mukaan kaupunginhallituksen jäsen **Lulu Ranne** (ps.). *Hämeenlinnan Kaupunkiuutisten* päätoimittajan **Kari Karppisen** ja valokuvaaja **Markku Wiikin** mukaan Ilkkala ja Ranne masinoivat lehden kautta kohun kaupungin konserniyhtiöiden seminaarista Levillä. Ilkkala kiistää, että kohu olisi ollut suunniteltu – hän antoi mielestään lehdelle juttuvinkin. Ranne taas väittää, ettei osallistunut suunnitelmiin lainkaan.

Kuulostaako sekavalta? Sitä se onkin. Hämeenlinnassa on ollut meneillään myös paljon muuta,

> **Toimittajana on silloin vähän rampa ankka. Voi kirjoittaa vain hyvin rajatuista aiheista.**
>
> Pauli Uusi-Kilponen, Hämeen Sanomien päätoimittaja

Kujakollista ”herraksi”. Kokouksissa 39-vuotias Kiemunki on edelleen usein nuorin. ”Olen ollut yllättynyt siitä, kuinka pitkälle olen päässyt. Olen asetanut itseni alttiiksi. Jos haluaa menestyä politiikassa, se ei kannata.”

Korvat auki. Toisen asteen V-päivässä nuoret pääsivät esittämään toiveita kaupungin parantamisesta. ”Kiemunki kuunteli aidosti”, kiittelivät ammattiopisto Tavastiassa opiskelevat Eini Järvi, Jani Hiukkamäki ja Jesse Kohtala.

Kun avaan ulko-oven ja astun ulos himasta, tuntuu kuin olisin huonossa Hollywood-elokuvassa.

Iisakki Kiemunki, toimittaja ja poliitikko

jota voi kuvailla vähintäänkin ”mielenkiintoiseksi”. Selvyyden vuoksi on syytä painaa mieleen nämä nimet: Ilkkala ja Ranne sekä Kiemunki. He ovat kuntapolitiikan keskeiset riitapukarit. Molemmat osapuolet syyttävät toisiaan ajojahdista, ja avukseen itse kukin on käyttänyt mediaa.

Etenkin Sunny Car Centeriin liittynyt julkisuus on ollut Kiemungille silmiä avaava kokemus. Häntä ärsyttää tahallaan rakennettu tarina, jossa liukas liikemies vei tyhmiä ja korruptoituneita päättäjiä.

”Se tarina meni mediaan kuin veitsi voihin”, Kiemunki sanoo.

Hän olisi toivonut huolellisuutta ja tahtoa katsoa pintaa syvemmälle.

”Mediat siteeraavat toisiaan tarkistamatta aikaisempia virheellisiä juttuja ja samoja virheitä tehdään uudelleen.”

Kokemus on saanut Kiemungin kunnioittamaan omia haastateltaviaan enemmän. Hän ei esimerkiksi tarkistuta jutuistaan pelkkiä sitaatteja, vaan koko tekstin, avoimesti.

Siinä, miten toimittajat suhtautuvat oikaisuvaatimuksiin, on Kiemungin mielestä suuria eroja. Erityisesti hän mainitsee *Helsingin Sanomien* Sunnuntai-sivujen jutun, josta muutosvaatimusten lista oli pitkä. Toimittajan kanssa hän riiteli siitä vielä tekstiviestitse.

MEDIAMYRSKYJEN SILMÄÄN joutuminen on selvästi jättänyt Kiemunkiin jälkensä. Hän haluaa näyttää *Helsingin Sanomien* toimittajan kanssa käytyä tekstiviestikeskustelua vielä erikseen lounaalla ennen Hämeenlinnan elinkeinoyhtiön Linnan Kehityksen hallituksen kokousta. Päivä on puolessa ja toimittajan rooli on vaihtunut poliitikoksi.

Valtuustotoveri **Sari Myllykangas** (sd.) kaappaa Kiemungin halaukseen ja sanoo esiintyvänsä jutun kuvissa mieluusti, jos saa olla tämän kainalossa. Se on piikittelyä *Hämeen Sanomien* sunnuntaisesta jutusta, jonka mukaan Kiemungin ympärillä olisi demariryhmässä ”samanmielisten jees, jees -naisten hovi”.

Väitteen täytyy pitää vähän paikkansa. Muutoin on hankala selittää sitä, miksi Kiemungin asema esimerkiksi valtuuston puheenjohtajana ei ole kohujen keskellä juuri horjunut. Ei edes hiljan, kun hänet tuomittiin yksityisyyttä loukkaavasta tiedonvälittämisestä 20 päiväsakkoon.

Lokakuussa 2014 Kiemunki haukkui Lulu Rannetta moraalittomaksi ja levitteli tietoja tämän elatusapuoikeudenkäynnistä haastatteluissa, mielipidekirjoituksissa, blogeissa ja Facebookissa. Juttujen seurauksena Ranne vaati tuomiota kunnianloukkauksesta sekä Kiemungille että *Hämeenlinnan Kaupungiuutisten* ja *Hämeen Kaiun* päätoimittajille.

Tuomio tuli lopulta siitä, että Kiemunki lähetti Ranteen elatusaputuomion koko kaupunginvaltuustolle. Päätoimittajat vapautettiin.

Kiemunki aikoo valittaa tuomiostaan hoviin. Hän myöntää provosoituvansa helposti, muttei kadu tekojaan.

”En kadu sitä, että olen asettunut näitä henkilöitä ja vääryyttä vastaan. Sehän johti siihen, että asiat ovat lopulta paljastuneet. Usein Suomessakin on niin, että jos näkee kadulla tappelun, menee väliin ja sattuu vahingoittamaan hyökkääjää, niin tuomionhan siitä saa.”

Toimittajana hän on joutunut puolustamaan itseään kerran nyrkein, kun jutusta kimmastunut kävi häneen käsiksi kesken työtehtävien. Vuonna 2008 sattuneesta tapauksesta ei yhteisymmärryksessä työnantajan kanssa tehty rikosasiaa.

”Joo, meni kuppi nurin ja vedin sitä turpaan. Sekin oli pieni skandaali silloin täällä. Mutta en anna kävellä itseni yli törkeästi. Ehkä se on toistunut tässä Ilkkala-Ranne-keississä”, hän sanoo.

Ready to crash and burn / I never learn.

ELINKEINOYHTIÖN KOKOUKSESTA Kiemungin on kiiruhdettava Hämeenlinnan keskustaan Lyseon lukiolle, jossa toisen asteen opiskelijat esittelevät aloitteitaan kaupungin kehittämiseksi. Matkan Kiemunki taittaa pyörällä – jossain välissä olisi urheiltavakin.

Talvella hän esimerkiksi ehti hiihtämään vain öisin, otsalampun valossa. Onneksi ladulle pääsi melkein kotiovelta. Koti on Kiemungille ”rauhan satama”.

”Kotona kaikki asiat ovat aika ihanasti. Siellä on normaalia. Kun avaan ulko-oven ja astun ulos himasta, tuntuu kuin olisin huonossa Hollywood-elokuvassa. Ihmiset yrittää tuhota sairailla tempuilla.”

Kauanko Kiemunki mahtaa jaksaa tätä pyöritystä?

Ei ehkä kovin kauaa. Hän sanoo pohtivansa, onko hänestä esimerkiksi kuntavaaleissa enemmän hyötyä vai haittaa paikallisille demareille. Päätöksiä pitäisi tehdä kesän jälkeen.

Valtuuston puheenjohtajuudesta Kiemunki olisi ollut valmis luopumaan, mikäli vastapuoli eli Lulu Ranne olisi jättänyt kaupunginhallituksen ja tilanne olisi siten rauhoittunut. Sittemmin Ranteen toimista on tehty tutkintapyyntö.

”En anna vääryydellä kukistaa itseäni. Elämää on takuulla muuallakin, mutta en aio jättää tätä kaupunkia näiden ihmisten terrorisoitavaksi”, Kiemunki sanoo.

Siis vähän kuten Lepakkomies ei voi luovuttaa, jos Jokeri ei luovuta?

”Niin. Toivottavasti mä olen tässä vertauksessa se Lepakkomies.”

Toimittajana Kiemungin asema alkaa olla tukala, ja alan vaihtaminen on ollut mielessä. Mutta asuntolaina on maksettava ja lapset elätettävä.

Joitain viritelmiä hänellä kuitenkin on. Niistä ei voi vielä lehdessä kertoa, mutta journalismiin ne eivät liity.

Kohti tulevaa. Kello lähenee neljää, kun Iisakki Kiemunki pyöräilee vielä takaisin kaupungin elinkeinoyhtiön Linnan Kehityksen seminaariin. Hyvänä päivänä hän ehtii syödä lounaan. ”Jaksamisen kanssa ei ole ollut äärimmäisiä ongelmia. En ole menettänyt yöunia, paitsi ehkä joskus, kun on ärsyttänyt niin paljon.”

ENTÄ JOS TYÖKAVERIT saisivat päättää, haluavatko he poliitikko-Kiemungin vai toimittajan?

Päätoimittaja Pauli Uusi-Kilponen on puhelimessa hetken hiljaa ja sanoo sitten.

”Hän on erittäin hyvä toimittaja. Hän on hyvä toimittaja, jos hän tälle uralle lähtee.”

Lähiesimies Veli-Matti Virtaselle kysymys on helppo.

”Tietenkin valitsisin toimittajan. Mutta politiikka on Iisakille intohimon asia. Ei hän siitä luovu.”

Politiikasta on tullut Kiemungille elämäntyyli – rooli, jossa hän on kotonaan. Hän sanoo tuntevansa vastuuta rakkaasta kaupungistaan.

”Sen takia on ollut rankkaa, kun tätä kaupunkia on mollattu ja saatu näyttämään niin huonolta. Se on rassannut eniten.”

Omat tärkeimmät saavutukset tulevat mieleen ensi sijassa politiikan puolelta: Verkatehtaan muuttaminen kulttuurikeskukseksi, AC/DC:n konsertti huipennuksena Kantolan tapahtumapuiston perustamiselle. Missio on ollut tehdä politiikkaa toisin kuin muut sitä tekevät.

Onko se onnistunut?

”Tähän rajaan asti joo. Nyt se on mennyt päin helvettiä”, hän sanoo.

Ready to crash and burn. Iskuja on sadellut kuin omassa vaalivideossa.

”Kyllä se oli aito vertauskuva sille, miltä tuntuu kun luet itsestäsi juttuja iltapäivälehdestä, etkä tunnista itseäsi lainkaan. Skeidaa vain tulee, eikä sitä vyöryä voi pysäyttää”, Kiemunki sanoo.

Iskujen vastaanottomisessa on tosin saattanut auttaa se, että Kiemunki on toimittaja.

”Olen ollut töissä mediassa ja tiedän mitä se on. Että huomenna siihen lehteen kääritään kala.” ●

IISAKKI KIEMUNKI

- 39-vuotias hallintotieteiden maisteri
- Kotoisin Janakkalasta, missä pääsi valtuustoon vuonna 2000.
- Nousi Hämeenlinnan kaupunginvaltuustoon vuonna 2004. Valtuuston puheenjohtajana vuodesta 2008.
- Jäi vuoden 2011 vaaleissa 64 äänen päähän kansanedustajuudesta.
- Työskennellyt Hämeen Sanomien toimittajana vuodesta 2007, sitä ennen muun muassa Hämeenlinnan Kaupunkiuutisissa.
- Perheeseen kuuluvat kaksi lasta ja avovaimo.

Harvenevassa joukossa

Journalismin korkeakouluopintoihin hakevien määrä putosi. Alalle pyrkivä luottaa, että aloituspaikkojen määrä on järkevä suhteessa työmahdollisuuksiin.

MARJA HONKONEN, TEKSTI ● TUUKKA KIVIRANTA, KUVA

Toimittajaopiskelijaksi on tänä keväänä aiempaa helpompi päästä, sillä journalismi kiinnostaa koulutusalana yhä harvempaa.

Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston journalistiikan pääaineopiskelijaksi hakee 260 ihmistä, kun vielä 2013 luku oli 599. Kolmessa vuodessa hakijamäärä on vähentynyt yli puolella. Helsingin yliopiston ruotsinkielisen Soc&komin journalistiikan hakijoista on samassa ajassa kadonnut melkein 60 prosenttia. Tampereen yliopiston ja Oulun ammattikorkeakoulun kautta toimittajaksi mielii noin 40 prosenttia vähemmän hakijoita vuoteen 2013 verrattuna.

Soc&komin journalistiikan professorin **Jaana Hujasen** mukaan hakijat ovat hyvin tietoisia mediaalan murroksesta ja siitä, että alalle työllistyminen on muuttunut.

Sama pätee opiskelijoihin, sanoo Tampereen yliopiston journalistiikan professori **Ari Heinonen**.

”Siitä media on pitänyt uutisoinnillaan itsekin huolen”, hän sanoo.

SUURIN PUDOTUS hakijamäärissä tapahtui vuosien 2014 ja 2015 välillä. Jyväskylän yliopiston journalistiikan yliopistonopettaja **Panu Uotilan** mukaan eri vuosien luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia hakujärjestelmän muututtua.

Keväästä 2015 lähtien hakijat ovat saaneet valita enintään kuusi hakukohdetta. Valintaa on siis tehtävä jo hakuvaiheessa.

Hakujärjestelmän muutos ei kuitenkaan yksin selitä laskua. Viime vuodesta pudotusta on korkeakoulusta riippuen 10–30 prosenttia, vaikka hakujärjestelmä pysyi samana.

Uotilan mukaan muutos vastaa pohjoismaista kehitystä. Yksinkertaista syytä hakijoiden määrän vähyyteen on hänen mukaansa hankala nimetä: osa on luonnollista aaltoliikettä, osa huolta alan tulevaisuudesta.

Turun ammattikorkeakoulussa hakijamäärä laski roimasti, kun journalismi sulautettiin mediaalan koulutuksen erikoistumisalaksi vuonna 2014.

Poikkeus joukossa on Haaga-Helian toimittajakoulutus. Siellä hakijamäärät ovat kahtena viime vuonna nousseet. Vuoteen 2013 verrattuna laskua tosin on – kuitenkin vain 9 prosenttia.

Journalismin koulutusohjelman johtaja **Anne Leppäjärvi** uskoo kiinnostuksen alaa kohtaan elpyvän. Haaga-Helia alkaa ensi keväästä lähtien tarjota journalismin ylempää amk-tutkintoa. Maisteriopintojen suosio on kasvanut esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa.

Huolestuneita tilanteesta ei korkeakouluissa olla. Esimerkiksi Tampereella pääsykokeisiin osallistuvien hakijoiden määrä pysyi tänäkin vuonna lähes ennallaan. Hakijoiden uskotaan olevan aiempaa motivoituneempia.

”Meille määriä tärkeämpää on, että saamme opiskelijoiksi mahdollisimman lahjakasta ja motivoitunutta toimittaja-ainesta”, Panu Uotila sanoo.

YKSI TOIMITTAJAN työstä haaveileva on Seinäjoen lukiosta valkolakin saava **Riina Pesu**, joka pyrkii tänä keväänä muun muassa Jyväskylän ja Tampereen yliopistoihin. Hän on kiinnostunut viestintäalasta monipuolisesti, ja luottaa siksi työllistymiseen. Pesu uskoo yt-uutisten silti vaikuttavan monen hakupäätökseen.

”Harva hakee alalle, josta irtisanotaan porukkaa. Suurin paniikki opiskelupaikkaa hakiessa kuitenkin on, pääseekö ylipäätään minnekään vai jääkö vuodeksi tyhjän päälle.”

Opiskelupaikan valintaa nuoret punnitsevat Pesun mukaan järkevästi: valitaan ala, joka kiinnostaa, mutta josta voi löytää töitä.

”Luotan siihen, että sisälle otetaan sen verran, mikä on järkevää – että alalle työllistyy joskus”, hän sanoo.

Toimittajakoulutuksen aloituspaikkojen määrä on pysynyt parin viime vuoden aikana lähes ennallaan. Toimittajakoulutuksen neuvottelukunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriötä selvittämään, onko tutkintojen määrä oikeassa suhteessa alan työtilanteeseen.

Korkeakouluista muistutetaan, että journalismiopinnot antavat valmiuksia monipuolisiin työtehtäviin. Viestinnän asiantuntijuudelle on kysyntää muuallakin kuin mediataloissa, professori Jaana Hujanen sanoo.

”Keskustelu julkisuudessa on ollut siinä mielessä harhaanjohtavaa, että puhutaan journalismin kriisistä, vaikka kyse on mediatalojen liiketoiminnan haasteista.” ●

Luku-urakan loppusuoralla. Tänä keväänä ylioppilaaksi kirjoittanut Riina Pesu, 18, keskittyy nyt pääsykoekirjoihin. ”Koetan myös pysyä uutisten syrjässä täysillä kiinni, jotta saan pohjaa sille, mitä pääsykoekirjoissa lukee.”

HAAGA-HELIA NOUSI SUOSIKIKSI

- Korkeakoulujen yhteishaussa voi pyrkiä kuuteen eri koulutusohjelmaan, jotka pitää asettaa suosikkijärjestykseen.

- Journalismikoulutuksen suosituin ykkösvaihtoehto oli tänä keväänä Haaga-Helian journalismin koulutusohjelma 239 ensisijaisella hakijalla. Yhteensä sinne pyrkii 814 hakijaa.

- Haaga-Heliassa on myös eniten aloituspaikkoja eli 40. Seula on silti tiukin: sisään pääsee vain viisi prosenttia hakijoista.

Kesä ilman toimitusta

VILMA-LOTTA LEHTINEN, TEKSTI ○ SILJA VIITALA, KUVAT

Kesä vailla toimittajan töitä ei välttämättä ole kauhistus. Kaksi journalistiopiskelijaa kertoo, miksi he eivät menneet oman alansa töihin.

Nuoret toimittajat tietävät sen voittajantunteen, kun on saanut kesäpestin pakettiin. Pian pitäisi silti orientoitua seuraavan kesätyön metsästämiseen: haut alkavat aikaisimmillaan jo loppusyksystä.

Kaikki toimittajaopiskelijat eivät kisaa alan töistä. **Teemu Vaarakallio** ja **Kaisa Pukkala** tekevät tänä kesänä aivan muita töitä.

Helsinkiläinen Pukkala aloitti toimittajaopinnot tammikuussa, eikä hän halunnut hakea vielä toimittajan töitä. Siksi hän haki Raha-automaattiyhdistyksen Casino Helsinkiin pelinhoitajaksi.

”Halusin tehdä kesätöitä asiakaspalvelualalla, josta minulla on kokemusta. Haluan saada lisää itsevarmuutta ennen kuin haen toimittajaksi”, Pukkala sanoo.

JYVÄSKYLÄLÄINEN VAARAKALLIO aikoo viettää kesänsä jalkapallokentällä, kunhan joukkue varmistuu. Puoliammattilaisena pelaamisesta on jo kokemusta, sillä vuodesta 2012 lähtien hän on pelannut FC Viikingeissä ja JJK:ssa sekä Yhdysvalloissa Atlantassa ja Teksasissa.

Peliuraan keskittynyt Vaarakallio on tehnyt journalistiikan opintoja pari vuotta. Toimittajan työstä on kokemusta parin päivän harjoittelun verran *Keskisuomalaisessa*.

Suurin oppi on ollut se, ettei uutistoimittajan työ ole unelmaammatti. Siksi alan kesätyöt eivät kiinnostaneet.

”Suuri osa alan töistä on uutistöitä. Tuntuu väärältä elätellä toiveita reissaavan tutkivan journalistin työstä, jos perustekeminen ei kiinnosta.”

Pukkala on hankkinut toimittajatuntumaa koulun harjoitustoimituksessa. Uutistyö tuntui omalta: parin viikon ajan opiskelijat kirjoittivat, editoivat, taittoivat ja kuvasivat.

”Viikon päätteeksi tuntui, että oli onnistunut. Aikataulu oli tiukka, mutta työ oli hyvällä tavalla hektistä”, Pukkala sanoo.

Omat opinnot tuntuvat antavan hyvät eväät tulevaisuuteen. Journalismin murros tai toimitustyö eivät pelota. Eniten Pukkala odottaa uutistoimitusten tempoa ja yhdessä tekemistä.

TEEMU VAARAKALLIO

- 22-vuotias, opiskelee journalistiikkaa Jyväskylän yliopistossa.
- Työskennellyt maanrakennusalalla, apteekissa ja lasten kerhossa. On mukana mobiililippupalveluita tarjoavassa firmassa.

KAISA PUKKALA

- 21-vuotias, opiskelee Haaga-Helian journalismin koulutusohjelmassa.
- Työskennellyt ruoka- ja puutarhakaupassa, Jokereiden fanituotemyymälässä, aulapalvelutyöntekijänä ja pelifirmassa assistenttina.

◀◀ **Jalkapalloa.** Teemu Vaarakallio on puoliammattilaisjalkapalloilija. Pelaajauran ohella hän on suorittanut journalistiikan opintoja.

◀ **Asiakaspalvelua.** Kaisa Pukkila aloitti toimittajan opinnot tammikuussa, mutta kesätöihin hän menee Casino Helsinkiin.

”Voisin erikoistua videoiden tekemiseen. Olisi hienoa olla toimittajana ulkomaillakin. Toimittajan koulutus voi olla ponnahduslauta myös muihin media-alan töihin, kuten viestintään tai markkinointiin.”

Vaarakalliota taas mietityttää, mitä annettavaa journalistiikan pääaineopinnoilla on.

”Uutistyötä voi tehdä yksinkertaisemmilla journalistiikan opinnoillakin, mutta syvällisimmät juttuprojektit vaativat mielestäni laajemman työkalupakin kuin toimittajaopinnot antavat.”

Siksi hänestä olisi hedelmällisempää opiskella journalismia sivuaineena. Vaarakallio tähtääkin lukemaan maailmanpolitiikkaa Helsingin yliopistoon. Toimittajan töitä voisi tehdä vaikka politiikkaan liittyvien projektien parissa.

TULEVAISUUS ON avoin, ja toimittajuus on yksi vaihtoehto sekä Pukkalalle että Vaarakalliolle. Muiden alojen töistä on kertynyt arvokasta kokemusta, josta toimittajuudessakin on hyötyä.

”Futis on opettanut työskentelemään. En ole ikinä ollut lahjakkain tai kookkain, siksi on pitänyt työskennellä lujasti. Työmoraali on tärkeää joka työssä”, Vaarakallio sanoo.

Journalistien työ muuttuu, mutta ydin pysyy samana: se on ilmiöiden ja tapahtumien esittelemistä eri näkökulmista. Niin voi syventää ymmärrystä maailmasta.

”Toimittajuuden suhteen olen optimistinen realisti. Kaikki lähtee itsestä, vaikka se on klisee. Täytyy olla rohkea”, Pukkala summaa.

Teemu Vaarakalliolle jalkapallo oli itsestään selvä valinta jo nuorena.

”Jalkapallo on maailman puhutuin kieli. Siinä yhdistyy tasavertaisesti taktisuus ja fyysisyys, voima ja kestävyys. Joukkuelaji oli valintani, koska porukalla tavoitteen saavuttaminen tuntuu paremmalta kuin yksin voittaminen.”

Kaisa Pukkalalla on kokemusta kaupan alan töistä ja asiakaspalvelusta. Erilaisten ihmisten kanssa työskentelyä Pukkala odottaa toimittajankin töissä eniten.

”Toimittajilla on myös vaikutusvaltaa siihen, mitä asioita tuodaan julkisuuteen ja julkaistaan. Se on hienoa.”

kommentti

VILMA-LOTTA LEHTINEN
vilma-lotta@reunamedia.com
KIRJOITTAJA ON REUNAMEDIAN PÄÄTOIMITTAJA.

Älä pelkää, nuori toimittaja

Ymmärrän nuoria, jotka eivät pyri toimittajaksi joka kesä. On muitakin tapoja valmistautua journalistin uraan.

Nuorten toimittajien keskuudessa tuntuu kuitenkin elävän käsitys ja pelko siitä, että ilman jokakesäisiä toimittajantöitä on mahdotonta työllistyä alalle.

Haastattelemani **Teemu Vaarakallio** totesi hyvin: muut työt tuovat perspektiiviä toimittajuuteen.

Kesätöissäni olen oppinut näkemään esimerkiksi lastenhoitajan, opettajan, siivoojan ja pelinhoitajan silmin.

En hakenut täksi kesäksi toimitustyöhön. En halunnut. Aion opiskella ja tehdä *Reunamediaa*, uutta verkkojulkaisuamme. En usko, että tulevat työnantajat hirttävät minua sen takia.

Ettekö te tiedä, kuka minä olen?

Kun toimittaja kirjoittaa itsestään, pitäisi aina tietää, miksi.

ANU SILFVERBERG, TEKSTI ○ MAIJU HUKKANEN, KUVITUS

Olin menossa luennoimaan toimittajille otsikolla ”Missä on minäkertojan paikka?”

Mainitsin asiasta kollegalle.

”Roskiksessa”, ehdotti hän.

Tiesin, mitä hän tarkoitti. Minäkertojalla on suomalaisessa journalismissa erikoinen asema: sitä kyllä käytetään viljalti, mutta ei hirveästi arvosteta.

Minää karsastetaan, koska ajatellaan, että se on yhtä kuin subjektiivinen, siis objektiivisen vastakohta. Toisaalta, ei yhden pronominin poissaolo objektiivisuutta takaa; joka tekstillä näkökulma. Lisäksi parhailla teksteillä on myös vahva kertojaääni, minä tai ei. On toimittajia, joilla on tunnistettava oma ääni, ja on toimittajia, jotka käyttävät paljon minää, mutta nämä eivät ole aina samoja ihmisiä.

Minän varominen on suotavaa. Perusteeton minämuoto repparissa ja varsinkin henkilöjutussa tulee helposti lukijan ja tekstin väliin. Lukija jää kurkkimaan selän taakse ja seuraa toimittajan kokemuksia sen sijaan, että saisi kokea itse.

Lisäksi, vaikka kirjoittajalla onkin mielipide, on se joka tapauksessa perusteltava jollain muulla kuin sillä, että se on ikioma. Kolumnipalstat ovat täynnä tekstejä, joissa minän olisi voinut pudottaa pois, jos tekijä olisi ajatellut vähän pidempään – olen itsekin kirjoittanut niitä hävettävän monta.

MILLOIN MINÄKERTOJA sitten lunastaa paikkansa? Vähintään silloin, kun toimittajalla on selkeä rooli kuvaamissaan tilanteissa. Joidenkin mielestä ”minäkertoja on perusteltu vain, kun toimittajalla on jokin oikea rooli jutussa”, sanoi kertovan journalismin kouluttaja **Mark Kramer**, kun haastattelin häntä tähän lehteen (*Journalisti* 10/2014).

”Oikean roolin” määrittely vain on vaikeaa. Eikö toimittajalla tavallaan ole aina rooli? Brittitoimittaja **Jon Ronson** perustelee *Rolling Stonessa* omaa minäkertojaansa avoimuudella: ”Kun toimittaja kävelee huoneeseen, se muuttaa kaiken – joten on rehellistä kirjoittaa itsensä sisään tarinaan.”

Selkeimmillään minäkertoja on perusteltu silloin, kun toimittaja kirjoittaa omasta kokemuksestaan, itselleen tapahtuneesta. Mutta silloin olennainen kysymys onkin, onko toimittajan ylipäänsä syytä kertoa omasta elämästään.

Toimittajien omakohtaisen tarinat ovat lisääntyneet. Osin se liittyy journalismin henkilöitymiseen: yksittäisten ihmisten kokemuksilla on päätetty koukuttaa lukijat. Niinpä toimittajatkin kertovat köyhyydestään, perheistään, addiktioistaan ja traumoistaan.

Mitäpä siinä? Ei mitään, paitsi silloin kun on.

Usein minän paikka tosiaan on roskiksessa. Se on siellä esimerkiksi silloin, kun omasta kokemuksesta johdetaan yleistyksiä maailmasta. Kehno kolumni on loistoesimerkki minäkertojan ongelmakäytöstä: idea on syntynyt omasta kokemuksesta ja jäänyt siihen paikoilleen jumittamaan; teksti ei avaudu maailmaan vaan kertoo anekdootin ja päätyy väittämään asioita heikoin perustein. Siis tähän tapaan: meidän perheellä oli julkisessa päivähoidossa kriisi, siispä julkinen päivähoito on kriisissä. Tai: Stockan herkussa oli vihainen vanha nainen jonossa edessäni, siispä vanhat naiset ovat ikäviä ja niitä on kaikkialla.

Ei sellainen kerro lukijalle muusta kuin kirjoittajan omasta mielenmaisemasta.

Henkilökohtainen kokemus voi sen sijaan olla ihan kelpo lähtökohta ideoinnille: Toimittajan kokema saa hänet selvittämään, onko tämmöinen yleistä. Jos ei todisteita löydy, haudataan aihe. Ja jos löytyy, harkitaan vielä kerran, onko minällä siltikään mitään tekoa tekstissä.

Väitän, että toimittajien omaa elämää käsitteleviä juttuideoita pitäisi haudata paljon enemmän. Minäkertojan varjolla päästetään läpi sellaista, mikä ei muuten kestäisi tarkastelua, koska se on ”autenttista” – joskaan ei koskaan yhtä vakavasti otettavaa kuin vaikkapa uutiset.

LEPSU MINÄKERRONTA liittyy niin kutsutun kerronnallisen journalismin laajempaan ongelmaan. Sen jälkeen, kun sana *narratiivisuus* löi läpi journalismikoulutuksessa ja toimituksissa, se on liian usein käsitetty itsensä irvikuvana: aikakauslehdet ja sanomalehtien uudet feature-osastot ovat täynnä irrallisia ”yhden ihmisen tarinoita”. Ne ovat nopeita tehdä ja helppoja myydä, mutta ne eivät yhdisty laajempaan, ja pahimmillaan ne yleistävät ilmiöksi asioita, jotka eivät

Sen jälkeen kun sana narratiivisuus löi läpi journalismikoulutuksessa ja toimituksissa, se on liian usein käsitetty itsensä irvikuvana.

ilmiöitä ole. Niissä ei harjoiteta faktantarkistusta nimeksikään.

En yllättynyt, kun erään sanomalehden lifestyle-osastolla työskentelevä kollega kertoi, että toimituskokouksessa oli ihan avoimesti arvioitu, että featuressa fakta- ja lähdekriteerit ovat vähän eri kuin uutispuolella. Olen itse antanut palautetta jutusta, jossa yhden ihmisen kokemuksesta vedettiin mielettömiä johtopäätöksiä, ja saanut vastaukseksi, että ”tämä oli vain yhden ihmisen tarina”. Anteeksi vain, ei *journalismissa* ole vain yhden ihmisen tarinoita. Jokaisen sitaatin totuusarvo on toimituksen vastuulla.

Henkilöidyt irtojutut voivat olla ihan viihdyttäviä ja kerätä klikkauksia, mutta ne eivät lisää ymmärrystä maailmasta ja itsestämme. Päinvastoin ne voivat vahvistaa vääriä oletuksia ja johtaa harhaan. Sama pätee toimittajien omiin minämuotoisiin kertomuksiin. Kirjoittajalla olisi syytä olla käsitys siitä, mistä hänen antamansa esimerkki on esimerkkinä. Ja kuten aina, jutun täytyy myös perustua paljon mittaansa suurempaan tietomäärään.

Itsestään kirjoittava toimittaja on lukijalle velkaa ihan samat journalistiset kriteerit kuin ”kova uutistoimittaja”: faktat, lähteet ja jutun sisältämien väitteiden perustelut. Ja kontekstin: Mihin tämä liittyy? Kuinka yleistä tämä on? Onko tämä syy vai seuraus?

Hyvä testi itsestään kirjoittavalle on tämä: Toimisiko tarinani samoilla aineksilla kolmannen persoonan henkilöjuttuna? Ymmärtääkö lukija tekstistä, milloin ollaan kertojan hatarien muistikuvien, milloin vahvistettujen faktojen varassa? Mistä koko tarina oikein kertoo? Miksi se on ylipäänsä tehty?

Sitten on vielä lukuisa määrä vaikeita valintoja, joista olisi mahdotonta antaa yleistäviä sääntöjä. Ne eivät ole sääntökysymyksiä, vaan sekoitus etiikkaa, tyyliä, rakennetta ja ääntä.

Riippuu myös aiheesta, onko henkilö ylipäänsä paras kertomaan omaa kokemustaan. On aiheita, jotka toimivat paremmin niin, että joku toinen valitsee näkökulman ja näkee sävyt, ristiriitaisuudet ja kontekstin.

JOSKUS JOURNALISMIA opettaessani olen huomannut, että aloittelevat kirjoittajat valitsevat herkästi minämuodon. Yksikön ensimmäinen tuntuu antavan automaattisen reitin aiheeseen. Sen sijaan että juttu jo alussa perustelisi itsensä lukijalle, johdattajaksi tulee eräänlainen päiväkirjailija: kerron tästä, koska minä olin siellä.

Mutta toimiva minäkertoja ei ole kaikkitietävää kertojaa helpompi, vaan ehkä jopa vaikeampi. On paljon hienosäätöä: julkisen ja yksityisen raja, tekstin etäisyys aiheeseen. Minäkertoja on jossain määrin kirjallinen konstruktio, ja sen käyttö vaatii taitoa.

En esimerkiksi tiedä, onko mainitsemani Jon Ronsonin minäkertoja se, joka hän on ”oikeasti”. Jos pitäisi arvata, veikkaisin, että melko samankaltainen, mutta rajattu ja korostettu. Tämä liittyy myös komiikkaan, sillä Ronson liioittelee itsessään noloja ja fanaattisia puolia. Hän on liioiteltu versio journalistista: komedia rakentuu toimittajan ja kohteen halujen välisestä ristiriidasta. Se on tarkkaa puuhaa. Minän asemasta ja rekisteristä pitää siis olla tietoinen. Jos joku kysyy, miksi sinä olet tässä ja juuri tällä tavalla, siihen pitää pystyä vastaamaan.

MONTA VUOTTA sitten esimies pyysi minua kirjoittamaan Alzheimerin taudista – minulla oli siitä kokemusta läheisen sairastumisen kautta. Pomo ehdotti, että valitsisin minäkertojan, olinhan paasannut aiheesta juurikin minämuodossa toimituksen käytävillä kuukausitolkulla. Yritin, mutta jutusta ei tullut mitään.

Vasta myöhemmin ymmärsin, mihin se liittyi. En vielä tiennyt, mikä oma paikkani aiheessa oli. En voinut kirjoittaa avoimesti: Asiaan liittyi paljon häpeää, raivoa ja neuvottomuutta, joita en ollut valmis käsittelemään, osin siksi että läheiseni oli yhä elossa. Eikä minulla ollut selkeää omaa kysymystä, vain joukko anekdootteja, mutta mitä niillä? Roikotin minäkertojaa aikani mukana, mutta lopulta se poistettiin. Ei minulla ollut tekstissä mitään tekoa.

Vuosia myöhemmin haastattelin Alzheimer-tutkijoita toista juttua varten. Tällä kertaa olin myös tajunnut, että omat tunteeni ja kysymykseni eivät olleet erityisiä vaan hyvin tavallisia. Nyt niihin oli sen verran etäisyyttä, että kaikesta saattoi kirjoittaa, myös raivosta ja häpeästä. Sillä kertaa minäkertoja tulikin mukaan loppuvaiheessa. Kun kertojavalinta oli perusteltu, siitä tuli myös keino hallita rakennetta, joka on kaikkien juttujen kaikkein vaikein asia aina. Omakohtaisuudesta löytyi vipu, jolla säännöstellä tekstin etäisyyttä tietoon ja tunteisiin.

TOIMITTAJIEN OMIEN tarinoiden lisääntymiseen liittyy yksi iso ongelma, joka kytkeytyy journalismin ja demokratian suhteeseen. Yksi neljännen valtiomahdin perustehtävä on ”toisten” tarinoiden kertominen. Se on vastuu, joka tulee vallan mukana. Jos palstatila täytyy yhä enemmän toimittajien omista tarinoista, muulle on vähemmän tilaa. Journalismin maailma kapenee ja samalla sen uskottavuus kärsii. Tässä on kirjallisuuden ja journalismin yksi selkeä ero: ei kirjallisuudella ole mitään velvollisuutta näyttää kaikkia maailmoja, mutta journalismilla on.

Toimittaja **Eve Fairbanks** käsittelee

asiaa *The Washington Postissa* esseessään *How personal essays conquered journalism — and why they can't cut it*.

Fairbanksin mukaan minämuotoista ”tunnustusjournalismia” on toimituksissa perusteltu sillä, että se on mahdollisuus pysähtyä ja mennä syvemmälle aiheeseen. Oletuksena on, että silloin aineistona on koko elämä, kun muuten kovin pitkään asioiden seurantaan ei oikein enää riitä resursseja.

”Ehkä tässä uudessa nopeiden uutisdeadlinien ja näivettyneiden matkustusbudjettien ajassa oman elämän syvyyksien tonkiminen tuntuu ainoalta keinolta käyttää aikaa aiheen parissa, hengähtää ja sanoa jotain hitaampaa ja harkitumpaa, tehdä seurantaa pidemmältä aikaväliltä kuin tämän aamun lehdistötilaisuudesta.”

Mutta tuo lähtökohta on nurinkurinen, Fairbanks huomauttaa. Kaikki kokeneet kirjoittajat tietävät, että reppari on genrenä paljon työläämpi kuin muistelmat. Uudet tarinat pitää etsiä, eikä niiden pointtia ja lopputulemaa tiedä etukäteen. Materiaalia pitää haalia niin helvetisti. Lopulta voi käydä, että oma oletus maailmasta oli alun perinkin väärä, eikä takana olevia päivien ja viikkojen tutkimusrupeamia koskaan saa takaisin.

Itsestä kertominen on helpompaa. Mutta jos se lisääntyy entisestään, tapahtuu se väistämättä journalismin perustehtävän kustannuksella.

JOS MENISIN nyt uudelleen luennoimaan omakohtaisuudesta journalismissa, ottaisin esimerkiksi **Katarina Baerin** palkitun artikkelin *Vaari oli natsi*. Siinä Baer avaa toista maailmansotaa isovanhempiensa tarinan kautta. Minämuoto on tekstissä perusteltu, varsinkin kun sen kuvaama yksityinen kokemus ei ole yksittäinen vaan täysin jaettu.

Kehottaisin lukijoita merkkaamaan tekstiin eri väreillä, milloin kertoja puhuu yksityisestä kokemuksesta (omat kysymykset ja tunteet), milloin yksilöistä (perheen tarina) ja milloin yleisestä (Euroopan tarina). Sitten käskisin vielä värittää aikatasot ja teemat, ja määrittelemään, mitä teksti päätyy sanomaan maailmasta. Se olisi hauska tehtävä, lopputuloksena nätti tilkkutäkki.

Hedelmällisiä kokijaminän paikkoja ovat erityisesti aiheet, joissa henkilökohtainen ja poliittinen risteävät – kohdat, joissa yhteiskunta tulee iholle.

Juttua lukiessani mieleeni juolahti, että hedelmällisiä kokijaminän paikkoja ovat erityisesti aiheet, joissa henkilökohtainen ja poliittinen risteävät – kohdat, joissa yhteiskunta tulee iholle. Ainakin Baerin teksti on hyvä esimerkki siitä, kuinka henkilökohtaisen ja poliittisen, yksityisen ja yleisen vaihtelu (ja etäisyys) rytmittävät tekstiä ja ajavat kerrontaa eteenpäin. On suvun tarina, hankalat tunteet, kokonaisen mantereen historia ja joukkotuhon psykologia.

Niiden välinen tasapaino on tärkeä: jos minäkertomus jäisi yksityiseen, se ummehtuisi. Vaikka kirjoittaja kuinka revittelisi, lukija ei saa mitään, paitsi ehkä juorun. Jos taas yksityistä on liian vähän, se vain kuvittaa aihetta, ja silloin sen voisi yhtä hyvin poistaa.

Omakohtainen minäkertoja on lukijalle velkaa tietynlaisen paljauden, likoon panemisen. Jos aiheeseen liittyy häpeää ja epävarmuutta, juuri niitä olisi tarkasteltava, koska niissä piilee aina jotakin tärkeää. Lukijan pitää aistia, että tekijällä on jotain pelissä. Muuten henkilökohtaisuus on pelkkää poseeraamista ja huomionkeruuta.

Jos toimittaja pelkällä egollaan takaa kertomaansa, hän pettää lukijan. Silloin hän sanoo: ”Uskokaa, koska juuri minä sanon.”

Lukijan on helppo nauraa: pitäisi vielä tietää, kuka sinä muka olet.

KIRJOITTAJA ON LONG PLAYN PÄÄTOIMITTAJA, KIRJAILIJA JA KIRJOITTTAJAKOULUTTAJA.

Leve pappret. Vi är före vår tid då vi satsar på papper istället för digitalt. Trenden har vänt, menar chefredaktören Kim Wahlroos och redaktören Gerd Mattsson-Turku vid Nya Östis.

Det här borde inte vara möjligt

MAGNUS LONDEN, TEXT ○ KARL VILHJÁLMSSON, FOTO

Nya Östis fyllde nyligen ett år. Ursäkta? Hur kan en ny finlandssvensk lokaltidning överleva medan de gamla bara skär ner?

I dag måste jag alltså ta reda på hur sagan om *Nya Östis* kan vara sann. Och då ska väl chefredaktören **Kim Wahlroos** och ekonomiansvariga och redaktör **Gerd Mattsson-Turku** vara de rätta personerna, eller hur?

Så vi slår oss ner i Lovisa centrum med utsikt mot ett hus där det står *Östnyland* och *Loviisan Sanomat* på fasaden.

”Men vi konkurrerar inte med dem, vi kompletterar dem”, säger Wahlroos och kastar en blick över gatan.

Tro det den som vill.

Men tittar man sig omkring ser det faktiskt inte ut som stenhård konkurrens. Vi sitter nämligen i något som liknar en mysig föreningslokal, inte en pulserande tidningsredaktion. Orsaken är enkel: *Nya Östis* har inget redaktionshus och ingen fast redaktion. Istället håller man redaktionsmöten på caféer, man pratar i telefon eller så slår man sig ner just här på Kompanjonshuset Hörnan, i folkmun Kulma, och skissar på nästa nummer.

SÅ JAG ANTECKNAR den första ledtråden i mysteriet *Nya Östis*: *Ingen redaktion.*

Av en slump möts vi dagen efter att KSF Media meddelat att närmare en tredjedel av koncernens årsverken ska bort. Att lokaltidningarna *Västra Nyland* och *Östnyland* i sina pappersversioner föreslås bli tvådagarstidningar. Att förlus-

ten riskerar bli 10 miljoner euro år 2016.

På endagstidningen *Nya Östis* är tongångarna annorlunda. År 2015 gjorde man ett plus på exakt 1 018 euro. Prenumeranternas antal stiger fortsättningsvis och är nu uppe i anmärkningsvärda tvåtusen – för ett drygt år sedan var de noll. Också annonsintäkterna är så småningom på väg upp.

Men så är också premisserna för KSF:s tidningar och *Nya Östis* helt olika.

Till att börja med äger Understödsföreningen för Nya Östis, som ger ut tidningen, ingenting förutom sitt grundkapital på 20 000 euro.

Ingenting? *Ingenting alls?*

”Ajo, vi köpte faktiskt en dator till layoutaren i förra veckan. Den kostade omkring tvåtusen euro”, säger Wahlroos.

Jag krafsar ner ledtråd nummer två: *Äger (nästan) ingenting.*

Och sen följer ledtrådarna i snabb takt: *Nya Östis* har inga fasta kostnader förutom tryck och distribution. Inga hyresutgifter. Inget IT-stöd. Inga telefonräkningar. Inga elräkningar. Inget underhåll av fastighet. Inga anställda och därmed inga semesterlöner eller kostnader för gravida arbetstagare eller dagtraktamenten eller sjukförsäkring... med mycket mera.

Alltså ingenting. Ingenting alls.

Man kan se det på två sätt. Synsätt nummer ett: De snedvrider konkurrensen.

”Nja... nä, det tycker jag inte. Vi har från första början varit helt ärliga med vad vi vill göra och det här är det enda vettiga konceptet. Vi ska vara självbärande”, kommenterar Wahlroos.

Inför varje nummer går man igenom intäkterna och utgifterna (det går cirka 2 000 euro per nummer till tryck och distribution), det som blir på plus delas ut som arvoden till redaktörerna. Fair and square, tycker Wahlroos och Mattsson-Turku. Och Mattsson-Turku tillägger att hon bara blir lite under den ersättningsnivå hon normalt skulle förvänta sig med motsvarande arbetsinsats på en annan redaktion.

I praktiken får en kolumnist cirka 40 euro, medan ett längre reportage ger mera.

Jag antecknar: *Passionen viktigare än pengarna.*

Nu växlar vi om till synsätt nummer två. Innebär inte *Nya Östis* helt enkelt en överisering av den finlandssvenska lokaljournalistiken? Att de gör en airbnb av redaktörsjobbet genom att förskjuta alla kostnader och risker till den enskilda frilansaren? Att de helt enkelt lever i tiden – på gott och ont.

Wahlroos bekräftar:

”Det är helt förlegat att alla samlas under ett tak och gör en tidning. Jobbar man hemifrån är man mycket effektivare, och som frilansare kan man ju dra av sina utgifter i deklarationen. Själv tycker jag det är härligt att skriva med naturen utanför fönstret medan gumman klipper gräsmattan”, säger Wahlroos och fnittrar gott.

Wahlroos är själv egentligen pensionär, men någon brist på energi verkar han inte lida av. Och det är också lätt att få bilden att *Nya Östis* är hans projekt, att det står och faller med honom.

”Verkligen inte! De oersättliga finns på gravgården. Vi har en förbannat bra återväxt, vi har unga kunniga skribenter som är helt otroliga. Själv kommer jag att sluta vid årsskiftet, jag har inte lovat vara med längre än så.”

”Du har nog lovat fortsätta”, inflikar Mattsson-Turku vänligt, men det märks att det är viktigt.

”Har jag? När då?”

”Då på mötet.”

”Nej fan... ”

Nå, det känns som om saken är avgjord. Han kommer nog att fortsätta. Och vi glider snabbt vidare till en sak som bägge två ständigt påpekar: Att göra en tidning ska vara skoj. Den dagen det blir surt och gräl uppstår ska man sluta. Och, påpekar Wahlroos, journalistik är ett serviceyrke.

”Många journalister sitter på för höga hästar, men det här yrket kräver ödmjukhet. *Nya Östis* uppstod eftersom tidningen *Östnyland* inte levde upp till sitt löfte att vara en lokaltidning här i nejden. Så vi var tvungna att göra detta för bygdens och närdemokratins skull.”

För att förankra sig i Lovisa med kranskommuner har man tagit över forna *Östra Nylands* koncept med läsarfester och läsarresor. Man konkurrerar rentav med Östnylands Lucia... Allt för att bygga upp en lokal förankring. Och bra tycks det gå. Läsarfesten i fjol somras, i regn och rusk, lockade cirka 1 300 människor, det här året är ambitionen ännu högre.

”Vi jobbar hårt på att skapa en vi-anda i bygden”, säger Wahlroos.

Jag antecknar: *Känn dina läsare. Och låt dem lära känna dig.*

Men en lokaltidning bygger ändå i sista hand på att ha nyheter som ingen annan har. Hur förverkligar *Nya Östis* detta?

”Till exempel genom knatteidrott, som är förbannat viktigt eftersom det berör otaliga människor. Vi publicerar massor av resultat och skriver om det.”

Jag antecknar: *Genialiskt!* (Och jag menar det.)

MEN EN LOKALTIDNING måste också veta vad som är på gång. Och där har man en allierad i taxichaufförerna. De har alla förbundit sig vid att ringa tidningen när de hör eller ser något intressant.

”Och idén kom från dem, inte från oss. De har till och med vår dekal på bakfönstret”, utropar Wahlroos glatt.

Att bläddra i *Nya Östis* är att läsa en tidning utan krusiduller, om småföretag som etablerat sig, om föreningar som ordnat jippon, om fullmäktige som beslutat, om hänt och skett i trakten, allt finns här.

”Vi skriver gärna om positiva saker. Om någon grundar nytt är det en större nyhet än att någon lägger ner. Den där gammalmodiga rädslan för textreklam känns mycket överdriven”, säger Wahlroos.

Jag antecknar med darrande och tveksamma fingrar: *Glöm demonerna om textreklam.*

Men sist och slutligen finns det ett definitivt argument för *Nya Östis*, och det verkar också vara drivkraften för både Wahlroos och Mattsson-Turku:

”Utan lokaltidningen hade jag aldrig lärt känna bygden då jag flyttade hit för tjugo år sedan”, säger österbottningen Mattsson-Turku.

Jag antecknar, och det blir mer än bara en ledtråd, det blir själva grundsatsen i den till synes osannolika sagan om *Nya Östis*:

Se till att du är oumbärlig för dina läsare.

> **Utan lokaltidningen hade jag aldrig lärt känna bygden då jag flyttade hit för tjugo år sedan.**
>
> Gerd Mattsson-Turku

NYA ÖSTIS

- 16.1.2015 skriver Kim Wahlroos på Facebook: ”Ska vi grunda en ny lokaltidning för Lovisanejden?”
- 28 april 2015 kommer det första numret ut.
- En dryg vecka senare har man redan tusen betalande prenumeranter.
- Utkommer en gång i veckan, trycks i Kouvola. Kostar 120 euro / år.
- Går i tryck klockan 19.30 onsdagar, delas ut med dagsposten torsdagar.
- I teamet ingår, förutom chefredaktören, åtta redaktörer plus en annonsförsäljare, en grafisk designer och två prenumerationsförsäljare.
- Papperstidningen prioriteras, nyhetsnärvaron på webben är svag.

kolumn

Mycket att fixa på KSF Media

LINA LAURENT lina.laurent@vintermedia.fi SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST FRÅN HELSINGFORS OCH KURU.

De hade fått nog – journalisterna vid KSF Media som den 9 maj tågade ut från sin redaktion i en spontan utmarsch. Det hade inte varit något lätt beslut, det såg man i deras ansikten och i deras kroppsspråk. Det här var något de gjorde för att de upplevde att de inte hade andra möjligheter att nå ut med sitt budskap. Innerst inne var budskapet enkelt – lyssna på våra läsare och på oss.

Under de senaste samarbetsförhandlingarna för två år sedan uteblev utmarschen – då fanns det ännu en gnutta hopp. ”Vi ska vända utvecklingen”, intygade ledningen och tillade att anställda som inte vill vara med kan hoppa av. Det har många också gjort.

MEN DET VÄNDE INTE. Tvärtom blev nedförsbacken ännu brantare. Ja, det är lätt att efteråt räkna upp allt som gått snett men ingen kan påstå att det varit brist på konstruktiva förslag under de senaste åren. De anställda och framför allt prenumeranterna ifrågasatte det gemensamma innehållet i koncernens tidningar, en förändring som gjorde att de tidigare utpräglade lokaltidningarna fick allt mer riksinnehåll. Dubbelprenumeranter föll bort.

Bland andra **Staffan Bruun** efterlyste en satsning på ett kommersiellt och säljande innehåll men syftade inte på textreklam och advertorials. Han ville se en mer relevant och snabb riksbevakning i *Hbl*, fler personintervjuer och ultralokal bevakning i lokaltidningarna.

> ”I ett slag gjorde bolaget en helomvändning och övergav mycket av det som byggts upp under de senaste åren.

Under åren fanns och finns också digitala satsningar inom KSF Media som, åtminstone från ett utifrånperspektiv, känns märkliga och svåra att tjäna pengar på. Det handlar till exempel om appen *Helsinki City Guide*, med drygt 100 nedladdningar i Google Play, eller webbportalen Recommend a Refugee som i och för sig har ett gott syfte men frågan är om den har en intjäningsmodell och följs den upp? Appen *Faktapp* är kul för den vetgiriga gymnasieeleven men var finns pengarna och framför allt – var finns uppföljningen? Senaste uppdatering på appens Facebooksida är från 23 februari.

NÄR KSF MEDIAS TIDNINGAR i april rapporterade om bytet av vd var tongångarna positiva. Under sitt första personalinfo sade den nya vd:n **Jens Berg** att man nu ska förenkla bolagets struktur och ”fokusera på kärnuppdraget som är journalistik och information på svenska”. Dessutom ska *Västra Nyland* och *Östnyland* bli uttalat lokala tidningar men utkomma färre dagar. Det kändes som om bolaget i ett slag gjorde en helomvändning och övergav mycket av det man byggt upp under de senaste åren. Allt detta med samma personer i ledningen, minus **Barbro Teir**.

I en kolumn i *Hbl* (15.2) skrev Jens Berg om förändringar:

”Regel nummer ett är givetvis att inte fixa något som inte är sönder. Regel nummer två handlar om att alltid när det är möjligt involvera användarna i förändringsarbetet.”

DEN GENOMGRIPANDE kritiken från personalen under de senaste åren har handlat om bland annat brist på kommunikation och transparens, en känsla av konstant kaos på grund av de många förändringarna och en avsaknad av tydliga mål och visioner. De visionerna behövs nu. Det första som måste fixas är förtroendet till läsarna och de anställda.

notiser

LIMKILLARNA PÅ TAPETEN

Det finns hopp för fotojournalistiken. I april vann **Sofia Jern**, 23 år från Vasa, studentkategorin i Sony World Photography Awards i London med sin dokumentära bildserie *Glue Boys*. Bilderna togs i februari 2016 och berättar om gatubarn och deras vardag på en soptipp i staden Kitale, Kenya.

Mitt i misären visade barnen upp stor livsglädje och akrobatiska trick.

”Jag ville först skapa en personlig kontakt utan kamera, skoja och fråga dem om vardagliga saker. Jag fick snabbt något av en mammaroll och de ville berätta och visa upp sina konster.”

Jern har under sin tidiga barndom bott i Kenya och studerar nu tredje året på yrkeshögskolan Novias fotoutbildning i Jakobstad. *Glue Boys* är en del i hennes tredelade slutarbete.

”Den första delen handlar om hur barnen hamnar i den här situationen. I många fall överges de för att föräldrarna är alkoholiserade eller av andra orsaker inte tar hand om dem.”

I SEPTEMBER åker hon ner till Kitale igen för del två, där hon under sex månader kommer att kartlägga vilka barn som lever på gatan och deras sociala strukturer. Den tredje delen kommer att handla om vad staten Kenya gör för sina olycksbarn.

”Efter att jag börjat gräva i den här frågan har jag sett tecken på att myndigheterna helst vill att barnen bara ska försvinna. Till exempel när presidenten kom på besök till Kitale gömdes gatubarnen undan.”

Samtidigt som Jern dokumenterar barnen med sin kamera vill hon också hjälpa dem genom en penninginsamling.

”När barnen såg bilderna bad de mig visa dem till så många som möjligt. Jag vill inte utnyttja deras misär för att vinna priser. Därför känns det naturligt att använda uppmärksamheten till att förbättra deras villkor och ge dem möjlighet att gå i skola.”

På *http://www.worldphoto.org/images/image-gallery/32126/* kan man titta på de nio bilderna som ingår i serien *Glue Boys*.

Johan Svenlin

etiikka

Pitääkö median tehdä ”korjaavaa uutisointia”?

MANU MARTTINEN, TEKSTI ● ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

Rikosepäilyt ja syytteiden nostaminen ovat isoja uutisia, mutta syytteiden kaatuminen kuitataan usein pienesti.

Puolustusvälinevalmistaja Patrian entinen toimitusjohtaja **Jorma Wiitakorpi** kritisoi voimakkaasti median toimintatapoja *Kauppalehti Option* haastattelussa 31. maaliskuuta (*Optio* 6/2016).

Wiitakorpea ja muita Patrian johtajia vastaan nostettiin aikanaan syytteet törkeästä lahjusten antamisesta Slovenian kanssa tehtyjen asekauppojen yhteydessä. Tutkintahaaroja oli useita ja niitä selvitettiin Slovenian lisäksi myös Kroatiassa ja Egyptissä.

> ”Löysä hirsi on sellainen, että jos sitä omaan kaulaan yrittää asetella, niin onhan se ikävä tilanne.
>
> JSN: pääsihteeri Ilkka Vänttinen

Syytteet suomalaisjohtajia vastaan kaatuivat lopulta Turun hovioikeudessa kesällä 2015. Hovioikeuden päätöksen mukaan näyttöä lahjomisesta tai lahjusten vastaanottamisesta ei löytynyt.

Toimittaja **Heikki Haapavaaran** kirjoittamassa jutussa *Hirtetty mies* Wiitakorpi toteaa, että yli seitsemän vuoden löysässä hirressä roikkumisesta varsinainen haava jäi median toiminnasta.

Wiitakorpi ihmettelee jutussa, miksi syytteiden kaatumista ei uutisoitu yhtä laajasti kuin epäilyvaiheessa uutisoitiin.

”Korjaava uutisointi ei ole ollut missään suhteessa siihen, mitä alkuperäiset uutiset olivat, kun tutkinta alkoi. Vielä kesällä 2015 Ylen *MOT* kertoi, että patrialaiset lahjovat. Sieltä ei ole tullut minkäänlaista korjausta. *Helsingin Sanomat* uutisoi Kroatia-haaraa koskevaa hovioikeuden päätöstä vielä 18. helmikuuta vain syyttäjän kommentteja esittämällä. Missä on median vastuu sen jälkeen, kun se on käyttänyt valtaansa. Sitä ei ole”, Wiitakorpi sanoo *Kauppalehti Option* jutussa.

JOURNALISTIN OHJEEN NUMERO 13 mukaan uutistapahtumia on seurattava loppuun asti ja uutisointia on syytä täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa.

Ohje siis selvästi velvoittaa uutisoimaan syytteiden kaatumisesta, mutta velvoittaako se ”korjaavaan uutisointiin”? Pitäisikö syytteiden kaatumisesta uutisoida yhtä laajasti kuin niiden nostamisesta?

Patrian vaiheista kaksi *MOT*-ohjelmaa tehnyt Ylen toimittaja **Magnus Berglund** pitää ajatusta ”korjaavasta uutisoinnista” mahdottomana.

”Olen vuonna 2008 kuvaillut ohjelmassani tapahtumaketjua ja se ei muutu miksikään, vaikka Wiitakorpi on vapautunut syytteistä. Ei historiaa voi kirjoittaa uudestaan. Tapahtumaketju on edelleen sama. Jutussani ei ole ollut virheitä, joten ei ole mitään mitä korjata. Oikaisuvaatimuksia ei ole esitetty”, Berglund sanoo.

MOT on julkaissut verkkosivuillaan uutisia Patria-syytteiden kaatumisesta.

JSN:n pääsihteeri **Ilkka Vänttinen** muistuttaa, että JSN:n päätöstenkään avulla ei ole mahdollista linjata sitä, miten laajasti tai korjaavasti tiedotusvälineiden pitäisi uutisia julkaista, kun syytteet tai epäilyt kaatuvat.

”Olisi mahdotonta määritellä, että miten monelle palstalle juttu pitäisi levittää. Se jää toimitusten ja asianomistajan aktiivisuuden varaan. Saattaa auttaa, jos on yhteydessä toimituksiin”, Vänttinen sanoo.

Vänttinen myöntää, että tilanne ei ole uutisoinnin kohteiden kannalta kovin hyvä, mutta parempaakaan vaihtoehtoa ei ole.

”Löysä hirsi on sellainen, että jos sitä omaan kaulaan yrittää asetella, niin onhan se ikävä tilanne.”

Toimittaja Heikki Haapavaara kertoo, että halusi tehdä Wiitakorvesta perusteellisen jutun, koska oli prosessin alusta lähtien varma siitä, että syytteet kaatuvat. Hän kertoo tuntevansa Wiitakorven niin hyvin, ettei uskonut hänen syyllistyneen lahjontaan.

Hän ei pidä omaan juttuaan maineenpalauttajana, eikä sellaiseen journalismiin edes usko.

”Jos sitä [maineen palautusta] tehtäisiin laajasti, sen vaikutukset voisivat olla jopa päinvastaisia”, Haapavaara muistuttaa. ●

JOURNALISTIN OHJE 13

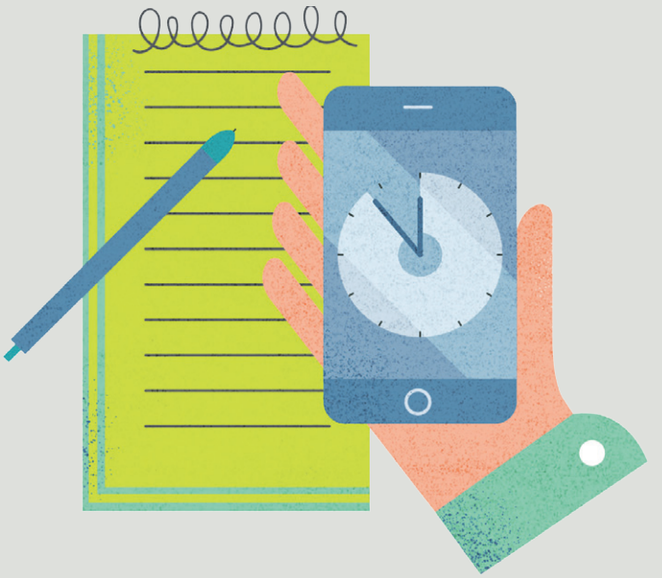

Uutisen voi julkaista rajallistenkin tietojen perusteella. Raportointia asioista ja tapahtumista on syytä täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

Vaihtelu virkistää. Mikko Gustafsson työskentelee STT:ssa oikeusjournalismin erikoistoimittajana, mikä tarkoittaa suunnittelua ja pidempien juttujen tekemistä. ”Mutta välillä vaihdamme niin, että oikeuden ’pikavuoroa’ tekevät toimittajatkin pääsevät esimerkiksi käymään oikeudessa. Siten työ on reilumpaa ja mielekkäämpää.”

MIKKO GUSTAFSSON, 30

- Oikeusjournalismin erikoistoimittaja STT:ssa, jossa toiminut myös talouden ja politiikan toimittajana.
- Opiskellut journalistiikkaa Tampereen yliopistossa. Aiemmalta koulutukseltaan klassinen kitaristi.
- Kirjoittanut Jantso Jokelinin kanssa kirjan Keputabu – Latteliberaalien matka keskustalaiseen sielunmaisemaan.
- Loud Silents -mykkäelokuvafestivaalin festivaalijohtaja.

TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

JANNE ZAREFFIN VALINTA

Ylen toimittaja **Janne Zareff** valitsi esiteltäväksi STT:n oikeustoimittajan **Mikko Gustafssonin** jutun *Syyttäjälaitos ei halua ryhtyä itsepesun välineeksi*.

”Perussuomalainen **Terhi Kiemunki** antaa ymmärtää, että ellei poliisi tutki häntä kiihottamisesta kansaryhmää vastaan ja tuomioistuin häntä tuomitse, ei hänen kirjoittelunsa ole voinut olla rasistista.

Jutussa on mietitty, mikä oikeastaan on poliitikon väite ja selvitelty, pitääkö se paikkansa. Näkisin mielelläni vastaavaa kyseenalaistamista muissakin asiakysymyksissä. Julkiselle keskustelulle tekisi erittäin hyvää, jos tähän kyettäisiin journalismissa säännönmukaisesti.”

Iso tykki puhumaan

NINA ERHO, TEKSTI • HELI SAARELA, KUVA

”Vaikka rooliimme uutiskilpailussa kuuluu, että juttujen pitäisi olla ensimmäisenä ulkona, **Terhi Kiemungin** lähettämän tiedotteen motiiveja piti pysähtyä miettimään. Lisäksi sattui olemaan aprillipäivä, joka on nopeuteen perustuvassa organisaatiossa aina ’hauska’ lisähaaste, kun kaikesta pitää miettiä, onko tämä totta vai pilaa”, sanoo STT:n oikeustoimittaja **Mikko Gustafsson**.

”Tutkintapyyntö omista kirjoituksista ja siitä tiedottaminen on mediatempaus, jota emme halunneet käsitellä Kiemungin ehdoilla vaan kriittisesti arvioiden. Sopivaa asiantuntijaa miettiessäni tiesin, että valtakunnansyyttäjän haastatteleminen on ’iso tykki’, jota ei pidä koko ajan käyttää. Lopulta kuitenkin soitin **Matti Nissiselle**, koska poliisikin usein konsultoi sananvapausasioissa valtakunnansyyttäjänvirastoa.

Uumoilin myös, että Kiemungin pyynnöllä saattaa olla sitä itseään laajempia seurauksia, ja siksi asiaan oli hyvä saada heti viranomaisen kanta. Poliittisen keskustelun koveneminen voi houkutella nojaamaan lakikirjaan ja hakemaan oikeudesta päätöksiä tukemaan omaa näkemystä. Nissinen sanoikin suoraan, että rikoslaki ei määritä arvoja ja ismejä eikä syyttäjälaitos tahdo yleiseksi moraalinvartijaksi.

Jutun julkaisivat muun muassa MTV, *Iltalehti* ja *Turun Sanomat*. Kaksi ensimmäistä muutti alkuperäisen otsikon, mikä on tietenkin sallittua. Se, että uudet otsikot antoivat ymmärtää Nissisen kommentoineen Kiemungin tapausta suoraan, oli ongelmallista, koska poliisi ei ollut vielä edes ehtinyt kirjata tutkintapyyntöä järjestelmiinsä.

Oikeusjournalismissa on tärkeää tarkkuus siinä, mitä milloinkin kommentoidaan ja siinä, että epäillyt ovat epäiltyjä, eivät syyllisiä, kunnes oikeus sen päättää. Virheistä vastataan lukijoille ja niille, joista kirjoitetaan, viime kädessä oikeudessa. Tässä haluan hoitaa tonttini hyvin.

STT:ssa jutut menevät usein julki ilman toimittajan nimeä, mutta olen jo tottunut siihen. Viihdyn täällä, koska teemme uutistyötä kunnianhimoisesti ja tartumme tuhteihin aiheisiin.”

KESÄKSI MUUTAKIN KUIN TYÖELÄMÄÄ

Edessä kesätyöt Helsingissä, muttei tuttuja paikkakunnalla? Ei hätää, luvassa tuskin on silti kesä vailla muuta kuin työelämää.

”Monissa toimituksissa viritellään kesän aikana esimerkiksi jonkinlaisia afterworkeja tietyn osaston toimittajien ja kesätoimittajien kesken”, vinkkaa *Taloussanomien* toimittajana työskentelevä Nuorten journalistien yhteyshenkilö **Miia Esa**.

Mukaan voi lähteä myös Nuorten journalistien toimintaan. NJ toivottaa tämän kesän junantuomat kesätoimittajat ja -viestijät tervetulleiksi sekä kevään viimeiseen tapaamiseen että kesän piknikeille.

Torstaina 26. toukokuuta kello 18 kokoonnutaan ravintola Il Birrificossa Helsingissä. Kesän ensimmäinen piknik on 16. kesäkuuta, ja toinen mahdollisesti loppukesästä. Kevään ravintolailtaan pitää ilmoittautua 25. toukokuuta kello 12 mennessä osoitteeseen miia.esa@outlook.com.

Lisätietoa saa NJ:n sähköpostilistalta sekä Facebook-ryhmästä, joka löytyy nimellä Nuoret Journalistit.

Marja Honkonen

LISÄTIEDOT: WWW.HSY.INFO/JASEN-EDUT/NUORET-JOURNALISTIT/

SUDENPENTUJEN KÄSIKIRJA TYÖN MUUTOKSESTA

Kaikki alkoi dokumenttiteatterista. Toimittaja **Laura Haapala** kirjoitti kaksi vuotta sitten näytelmää työn muutoksesta Kouvolan teatterille. Aihe oli Haapalalle tuttu, sillä hän on työskennellyt lähes kaksikymmentä vuotta freelancerina. Toimittaja halusikin jatkaa työelämän murroksen pohtimista. Ensin syntyi yhteiskuntapolitiikan gradu ja nyt tekeillä on väitöstutkimus. Niiden välissä Haapala on julkaissut kirjan *Joustava työ, epävarma elämä*.

Kirjoittaja toivoo, että tuore teos toimisi *Sudenpentujen käsikirjana*, joka avaisi työn muutoksen syitä ja seurauksia. Kirja kuvailee uusiin työn muotoihin liittyvää taloudellista epävarmuutta, mutta muistuttaa myös hyvistä puolista: usein itsensätyöllistäjät pitävät työstään enemmän kuin palkansaajat.

Haapala uskoo, että työelämän muutos voi lopulta viedä kohti parempaa yhteiskuntaa. Se vaatii kuitenkin, että politiikka pohjautuisi nykyistä vähemmän materialistiseen käsitykseen hyvinvoinnista: kaikille pitää tarjota riittävä toimeentulo, mutta samalla pitää suosia ekologisesti kestävää ja yhteiskunnallisesti hyödyllistä toimintaa sekä tukea paikallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Janne Salomaa

LAURA HAAPALA: JOUSTAVA TYÖ, EPÄVARMA ELÄMÄ. LIKE 2016.

Matkalla keskustaan

Toimittajat **Mikko Gustafsson** ja **Jantso Jokelin** ottavat *Keputabu*-kirjassaan pakinoivaan syleilyynsä kysymyksen, miksi kaupunkilaiset kavahtavat keskustaa, vaikka maalaisjuurista ei ole kauan. Samalla pöyhitään toimittajien suhdetta politiikkaan.

Kirjoittajien mielestä toimittajien objektiivisuutta olisi helpompi arvioida, jos poliittisen sidonnaisuutensa voisi luontevasti kertoa. Politiikan journalismi saa sapiskaa tyhjien selvitysten ja kommenttien referoinnista.

”Vaihteeksi voisi vaikka leikitellä tai keskittyä yksityiskohtiin, kuten **Sakari Piippo** taannoin *Raymondissa* julkaistuissa kuvissaan. Kuvissa poliitikkojen hihoista, napituksista ja huonosti sidotusta kengästä oli uusi, inhimillinen näkökulma”, sanoo Jokelin.

Hänen mielestään toimittajien pitäisi kiertää infojen umpitylsyys luovuudella. Tai jopa miettiä, tarvitseeko niihin mennä ollenkaan.

”Panama-paperit osoittavat, että kaikki ei todellakaan tapahdu Arkadianmäellä. Puolueet yrittävät viedä huomiomme performansseillaan, mutta meidän ei pitäisi antaa poliitikkojen määritellä, mistä asioista keskustellaan.”

Nina Erho

MIKKO GUSTAFSSON JA JANTSO JOKELIN: KEPUTABU – LATTE-LIBERAALIEN MATKA KESKUSTALAISEEN SIELUNMAISEMAAN SAMMAKKO 2016

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Kannattaako?

Tohtoreiden kannattaa verkostoitua. Aivotreeni kannattaa aloittaa viimeistään keski-ikäisenä. Alkkareissa ei kannata nukkua.

Journalistisissa teksteissä on yllin kyllin puhetta siitä, mikä kannattaa. Tämä ketuttaa monia. Miksi?

Kannattaa-verbillä on paljon merkityksiä: kantaa, tukea, auttaa, olla tuottavaa, antaa kannatuksensa ja niin edelleen. Esimerkeissäni on kuitenkin kyse merkityksistä ’olla paikallaan’ ja ’hyödyttää’. Jonkin tekeminen kuuluu asiaan ja on jopa hyödyllistä.

Kannattaa-verbiä käytetään näissä merkityksissä yleensä vain yksikön kolmannen persoonan lauseissa: Lukeminen kannattaa aina. Lääkkeet kannattaa ottaa ajallaan.

Mainitunlaiset lauseet näyttäytyvät helposti yleispätevinä totuuksina. Kannattaa on tällaisessa käytössä – kuten me kielentutkijat sanomme – nesessiivinen ilmaus: kyse on siis pakoista, velvollisuuksista ja välttämättömyyksistä.

Yllättävän paljon tätä ”NN:n kannattaa tehdä jotakin” -rakennetta käytetään myös sellaisissa yhteyksissä, joissa NN:llä ei oikein ole realistista mahdollisuutta toimia kuvatulla tavalla. Mitä uniongelmaisen pitäisi ajatella neuvosta, jonka mukaan kannattaa nukkua riittävästi? Mitä köyhän pitäisi ajatella ohjeesta hankkia sijoitusasunto vanhuuden turvaksi?

Kannattaa-lauseet ovat usein paitsi velvoittavia myös olettavia. Ärsyttävimmillään ne sisältävät stereotyyppisiä käsityksiä ihmisryhmistä ja ajattelutavoista.

Kannattaa-lauseiden laatijasta saattaa muodostua kuva kaikkitietävänä kertojana, joka jumalaisesta ylhäisyydestään latelee vastaansanomattomia ja velvoittavia viisauksiaan tolloille talliaisille. Kannattaako journalistin olla nesessiivinen?

uusiin tehtäviin

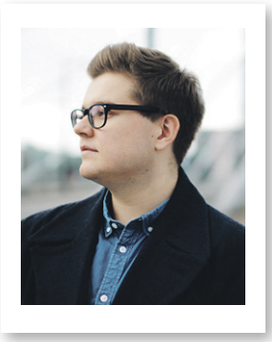

KUKA?

Filosofian ylioppilas **Robert Sundman**, 21, on valittu *Ylioppilaslehden* uudeksi päätoimittajaksi, ja hän aloittaa kaksivuotisessa tehtävässä elokuun alussa. Tällä hetkellä hän työskentelee toimittajana Otavamedian OMA:ssa, jossa tehdään asiakaslehtiä. Aiemmin Sundman on työskennellyt Lukiolaisten liiton lehden *Improbaturin* päätoimittajana ja Ylessä. Hän opiskelee Helsingin yliopistossa suomen kieltä.

Siisti näytön paikka

Työ Ylioppilaslehdessä on ”toteutunut unelmasi”. Miksi?

Lehti on ainutlaatuinen instituutio mutta ei kahlitse tekijöitään. Nykytilanteessa on poikkeuksellista, että neljä ihmistä saa täysipäiväisesti tehdä omanlaistaan journalismia. Se on nuorille tekijöille uskomattoman siisti näytön paikka.

Miten saa uransa lentoon noin nuorena?

Kun kiinnostuin alasta, ryhdyin heti toimimaan. Tein ensimmäisen *Helsingin Sanomien* juttuni 14-vuotiaana Helsingin kaupungin Nuorten ääni -toimituksen kautta.

Mikä vetää journalistiksi?

Median näkökulmat ovat usein keski-ikäisten asuntolainan omistajien näkökulmia. Haluan nostaa oman sukupolveni ääntä ja tarinoita.

Mitä sitten, kun olet itse keski-ikäinen asuntolainan omistaja?

Ainahan nuoret radikaalit pehmenevät ja tulevat sokeiksi sille, mitä heille tapahtuu, enkä ole suojassa siltä. Silloin toivon, että seuraava sukupolvi tulee kovalla pärinällä esiin.

Miten hyppäät asiakaslehdistä opiskelijatyyliin?

Opiskelijatyyli on selkäytimessä, koska tein kolme vuotta lukiolaisten *Improbaturia*. Asiakaslehtitalossa on pitänyt opetella huomioimaan eri asiakkaat ja heidän lukijansa.

”En usko, että tehtävään lähdetään ensisijaisesti kohauttamaan.

Montako ylioppilaslehteä Suomi tarvitsee?

Yksi riittäisi hyvin, koska nykyään ylioppilaskunnat tavoittavat opiskelijansa monin kanavin. Resurssit yhdistämällä tekisi lehteä, joka kiinnostaisi muitakin kuin opiskelijoita.

Miten päädyit opiskelemaan suomen kieltä?

Suomen kielioppi on vahvuuteni, joten sisäänpääsy oli mahdollista ilman ”pääsykoekevättä”. Siihen ei ollut aikaa, koska olin jo lukioaikana töissä. Suomen kieli on lehtityön tärkeä väline. ”Substanssiksi” opiskelen valtio-oppia.

Mitä haluat muuttaa Ylioppilaslehdessä?

Tuote on hyvä ja relevantti, mutta jokainen toimitus tekee siitä näköisensä. Oma painotukseni on enemmän politiikassa kuin lifestylessä. Politiikalla en tarkoita omien agendojeni ajamista vaan yhteiskunnallisten asioiden käsittelyä. Lehdessä on resurssit tehdä kovaa, penkovaa journalismia.

Yksi edeltäjäsi kakkasi housuun ja toinen lähetti terapeutille dildon. Millä sinä aiot kohauttaa?

En usko, että tehtävään lähdetään ensisijaisesti kohauttamaan. Kun puhun yhteiskunnallisesta journalismista, ajatellaan, että olenko kuiva tyyppi ja ehkä vähän olenkin. Silti *Ylioppilaslehden* pitää myös kohauttaa. Toivon meille isoa skuuppia.

Kerrot Twitterissä, että sinua kiinnostaa politiikka ja koiravideot. Kerro jälkimmäisestä.

Olen koirafani ja eläinvideoiden suuri ystävä. Kun elämä ja maailma stressaavat, eläinten vilpittömyys ilahduttaa.

Nina Erho

SATTUU TAPAHTUU

IRA:n kanssa Lontoossa

Helmikuussa 1996 IRA oli juuri lopettanut tulitaukonsa ja me BBC:n suomenkielisetkin jouduimme pohtimaan, miten se vaikuttaa omaan elämään. Itse lähinnä kärsin, kun maanalainen pantiin vähän väliä sekaisin koodatulla uhkaussoitolla.

Kotinurkillani irkkujen Kilburnissa olin toki tottunut siihen, että iltaisin pubeissa kerättiin kolehti ”for the cause”.

Helmikuun 18. päivä olin lähdössä yövuoroon, kun nyt jo edesmennyt työtoverini **Laurilan Ossi** soitti.

BBC:n edessä oli räjäytetty bussi.

Otin bussin 52, joka kuitenkin pysähtyi jo Trafalgar Squarelle kilometrin päähän. Lähdin kiertämään kohti BBC World Serviceä Covent Gardenin puolelta. Jokaisella kadunpätkällä nousi uusi tiesulku.

Lopulta Holbornissa pääsin sanomaan, että pitäisi päästä töihin. Sanoivat, että se ei nyt oikein käy kun siellä on se ”incident”. Valehtelin, että juuri siksi minut töihin käskettiin.

Päästivät läpi, jos kävelen suoraan Bush Houseen niin, että näkevät.

Puolivälissä jostain ilmestyi punavalkea panssariajoneuvo, joita näkee englantilaisissa poliisisarjoissa.

Kolme heppua tälläsi rynnäkkökiväärit rintaani ja se neljäs, jolla oli kersantin natsat huusi, että mikä mies ja minne menossa.

Kerroin asiani ja siinä sitten tuijottelimme kymmenen sekuntia toisiamme silmiin Hänen Majesteettinsa julkisessa palvelussa.

Lopulta kessu sanoi, että ”join the party” ja panssariauto katosi takaisin Lontoon yöhön.

Sata metriä myöhemmin näin romun työpaikan ovella. IRA:n kundi oli ilmeisesti vahingossa räjäyttänyt itsensä. Lopullinen kohde ei koskaan selvinnyt.

Jari Korkki

KIRJOITTAJA ON YLEN TOIMITTAJA, JOKA OLI BBC WORLD SERVICEN PALVELUKSESSA 1993–1997.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Opit jakoon. Alun perin kasvatustieteiden maisteriksi kouluttautunut Ari-Pekka Sirviö siirtyy elokuussa Yleltä journalismin lehtoriksi Oulun ammattikorkeakouluun. ”Olen opettanut siellä aiemmin pätkiä ja viihtynyt hyvin. Haluan viedä eteenpäin tätä 26 vuoden aikana opittua.”

Pää ja sydän kylmänä

NINA ERHO, TEKSTI • VESA RANTA, KUVA

Pyhäjoen ydinvoimalahanke ei ole päästänyt Ari-Pekka Sirviötä helpolla.

”Pidän vakavana lehdistön- ja sananvapauden loukkauksena sitä, että en voi tehdä työtäni, jos en toimi aktivistien säännöillä.”

Yle Oulun toimittaja **Ari-Pekka Sirviö** joutui huhtikuussa väistelemään kivisadetta kuvatessaan Pyhäjoella ydinvoimaa vastustaneita aktivisteja. Vielä jokin aika sitten hänestä oli hyvä, että nämä pitävät kriittistä näkökulmaa esillä.

”Mutta radikaalit keinot kääntyivät itseään vastaan, ja harmittaa, että möykkä vie uskottavuutta myös asiallisen kriittiseltä journalismilta.”

Verrattuaan aktivistien kertomusta omaansa Sirviö olisi mieluummin luottanut poliisin kuin aktivistien versioihin näiden kohtaamisista. Silti hän uutisoi ”poliisin mukaan” ja ”aktivistien mukaan” ja jääväsi itsensä haastattelemasta Ylen toimitusjohtajaa **Lauri Kivistä** toimittajien kokemasta uhasta.

Puolueeton uutisointi vaikeista asioista on Sirviön mielestä jotain, mihin taloudellisesti ja poliittisesti riippumatonta Yleä erityisesti tarvitaan. Silti toimittajat ovat ’vain ihmisiä’, minkä vuoksi ydinvoimajuttujen näkökulmia on Oulussakin punnittu vuosien varrella huolella.

Onnistuttukin ilmeisesti on, koska kriittistä palautetta on tullut sekä Fennovoiman hankkeen kannattajilta että vastustajilta. Yhtä keskustelua puolueettomuudesta Sirviö on käynyt oman päänsä sisällä.

”Olen henkilökohtaisesti ydinvoimalaa vastaan, mutta se ei saa näkyä työssä. Kertoa on pitänyt sekä hankkeen kiistämättömistä taloudellisista eduista että sen riskeistä.”

Aihe on poltellut Pohjois-Pohjanmaata ja Etelä-Lappia vuodesta 2007. Yksi Sirviön vaikeimpia hetkiä sen käsittelyssä oli editoida haastattelua, jossa voimalan sijoituspaikaksi ehdolla olleen Simon kunnanjohtaja oli Fukushiman onnettomuudesta sitä mieltä, että tilanne on hallinnassa eikä vaikuta kielteisesti hänen ydinvoimakantaansa.

”Tietenkään en journalistinakaan voinut päästää häntä kuin koiraa veräjästä, mutta toki sen kommentin perään olisi voinut leikata jonkun neutraalimmankin kuin räjähdyskuvan.” •

kolumni

Käsityöläisyys kunniaan

Osallistuin kansainväliseen konferenssiin, jonka koulutettavien pääkieli oli muu kuin englanti. Kaikkien englanninTaito ei olisi riittänyt kurssiannin hyödyntämiseen.

Järjestäjät olettivat, että yliopiston kieltenopiskelijat selviäisivät erikoisalan tulkkauksesta (älkää vain kysykö palkasta!). Kun ilmeni, että rinnalle tarvittaisiin ammattitulkki, sellainen tilattiin.

Harmi kyllä tarjouskisassa pärjännyt firma ei tuntunut tietävän, mitä on tulkkaus. Hyvissä ajoin tilattu ”tulkki” puhui arvovaltaisten konferenssivieraiden päälle, muodosti lähde- ja kohdekielistä sekalaista siansaksaa, ei tuntenut alan perusteita ja käänsi enemmän korulauseita kuin asiaa.

”Jokainenhan osaa tehdä jutun, kuvata ja rakentaa pari videoklippiä.

HANNA RUSILA viestikulma@phnet.fi KIRJOITTAJA ON KIELTENOPETTAJAKSI OPISKELEVA FREELANCETOIMITTAJA JA -SUOMENTAJA.

Nolostuneet isännät antoivat ”tulkille” potkut ja tilasivat uuden. Metsään meni, osoitteena kun oli sama halpisfirma.

Toinen kokelas oli arka kolmekymppinen, joka kertoi lukeneensa kielten maisteriksi ja hallitsevansa niitä kahdeksan. Muut taidot olivat ilmeisesti jääneet vähemmälle. Hän oli valmistunut kortistoon ja päätynyt välitysfirman listoille palkkatuella.

Arvaatte varmaan, kuinka kävi? Ei tullut taaskaan tulkkauksesta mitään. Toisten pikapotkujen jälkeen paikalle saatiin viimein ammattilainen, sieltä tarjouspyyntöjen yläpäästä. Oli ihailtavaa seurata jo eläkeikäisen herrasmiehen tyyntä työskentelyä.

Tapaus sai jälleen pohtimaan kysymystä ammattitaidosta ja laadusta.

Vaikka olen valmistunut käännöstieteistä maisteriksi, en lähtisi myymään osaamista tulkkina. Kirjallinen kääntäminen kielestä toiseen on vaativaa puuhaa, joka jakautuu useisiin erikoisaloihin. Tulkkaus on täysin oma ammattitaitonsa, ehkä vielä vaativampi.

Tilaajien asenteissa haiskahtaa sama kuin media-alalla. Jokainenhan osaa tehdä jutun, kuvata ja rakentaa pari videoklippiä. Kuvankäsittelystä ja taitosta puhumattakaan. Mieluiten homma hoituu tuilla tai riistopalkkiolla.

Pedagogiikkaa opiskellessani törmäsin sosiologi **Richard Sennettin** yhteiskuntakriittisiin ajatuksiin. Hän esittelee teoksessaan *Uuden kapitalismin kulttuuri* (Vastapaino, 2007) käsityöläisyyden käsitteen. Globaalitaloudessa asiantuntevat ja huolelliset tietoalojen ”käsityöläiset” edustavat vastakohtaa projektiorganisaatioiden hosuville konsulteille.

Mutta kuka sellaisia enää kaipaa?

Vihaa, mustamaalausta, raiskauspuheita sekä tappouhkauksia.

Toimittajien, tutkijoiden ja poliitikkojen vainoamista.

Toisten uhkailua, henkistä väkivaltaa, haistattelua.

Mikään näistä ei liity millään tavalla sananvapauteen.

MIETI MITEN ITSE KÄYTÄT SANOJA.

TOIMIMME VASTUULLISEN SANANKÄYTÖN PUOLESTA

Aikakauslehtien liitto • Aikakauslehtien Päätoimittajat ry • International Press Institute, Suomen-ryhmä • Julkisen sanan neuvosto • Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry • MTV • Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys ry • Palkansaajalehdet Pale ry • Päätoimittajien Yhdistys • RadioMedia ry • Sanomalehtien Liitto • Suomen Journalistiliitto • Suomen Kaupunkilehtien Päätoimittajat ry • Suomen Kirjailijaliitto • Suomen Kustannusyhdistys Suomen PEN • Suomen tietokirjailijat ry • Toimittajat ilman rajoja, Suomen-osasto • Viestinnän Keskusliitto • Yle

SANOMALEHTIEN LIITTO

JOURNALISTI

”Valemedioista voi erottautua vain edukseen.

Valemedioista erottautuminen vaatii työtä

Niin kutsutuista valemedioista tunnetuin *MV!!??*-sivusto tuottaa suuret määrät uutisia matkivaa sisältöä, joka kopioidaan muualta verkosta tai sepitetään. Ylen kyselyn mukaan maahanmuuttoaiheet ovat yleinen syy seurata julkaisua ja lehden rasistisesta materiaalista on tehty tutkintapyyntö.

Näyttää ilmeiseltä, että vaikkapa Yle tai *Ilta-Sanomat* on helppo erottaa *MV:stä*. Ne sitoutuvat *Journalistin ohjeisiin* ja muun muassa tarkistavat faktansa. Kaikissa tapauksissa niiden toimintatavat eivät kuitenkaan poikkea toisistaan.

Helmikuun alussa Suomen suurimmat tiedotusvälineet kuten *Ilta-Sanomat*, *Iltalehti*, MTV ja Yle uutisoivat vastaanottokeskuksissa kiertävistä ”huolestuttavista viesteistä” joukkoahdistelu- tai raiskausuhkaan liittyen.

Mitään ei kuitenkaan tapahtunut 6. helmikuuta, joka huhujen mukaan oli häiriökokoontumisen ajankohta. Juttu kulkeutui Suomen uutisista ensin Finnleaks-valemediaan, Rajat kiinni! -Facebook-ryhmään ja Suomi24-keskustelupalstalle. Vasta sitten se päätyi Ylen sivulle.

Yhdestä uutisesta siis alkoi vyörytys, jossa valemediat ja muu media rinnakkain puhuivat melko olemattomiin lähteisiin perustuvasta asiasta.

Klikkaukset ja jaot ovat nykyään tärkeä mittari. Helsingin yliopiston psykometriikan yliopistonopettaja **Jari Lipsasen** Facebookissa julkaiseman 252 rikosuutisen vertailun mukaan MTV:n ulkomaalaisten rikollisuuteen liittyvää uutisointia jaetaan huomattavasti enemmän kuin suomalaisten. Klikkausten määrän seuraaminen muuttaa otsikointia ja juttuja sensaatiomaisemmiksi ja helpommin pureskeltaviksi.

Esimerkiksi iltapäivälehtien maahanmuuttoaiheisissa lööpeissä on nähty kuvia terroristitaisteilijoista. *Iltalehden* Supon uutta turvallisuusselvitystä koskevassa lööpissä 4. marraskuuta 2015 oli suuri kuva terroristitaistelijoista, ja *Ilta-Sanomien* jutussa Tshekin siirtolaispolitiikasta 2. elokuuta 2015 käytetään toistuvasti ilmaisua ”laiton maahanmuuttaja”.

Kun maahanmuuttokeskustelun, esimerkiksi poliitikkojen puheiden sävyt muuttuvat, lukijat odottavat, että se heijastuisi mediassa. Ylen kysely ihmisten syistä lukea *MV!!??*-sivustoa osoittaa, että maahanmuuttajavastaiset lukijat ovat pettyneitä perinteisen median uutisointitapoihin. T-Median kyselyssä vuonna 2015 vain 27 prosenttia vastaajista luotti tiedotusvälineisiin melko tai erittäin paljon.

MV!!??-sivuston poistaminen maailmasta ei muuttaisi isoa kuvaa, sillä valemediat osaavat monistua loputtomiin ja lähes ilmaiseksi. Valemediat ovat dystooppinen ratkaisu median ongelmiin: ne kopioivat ja keksivät uutiset tyhjästä ja toimivat vain verkossa. Ne maksimoivat klikkaukset ja minimoivat kulut.

Valemedioiden klikkauksia ja sensaatioita tavoittelevaan toimintatapaan alistuminen alentaa perinteisen median arvovaltaa lukijoiden silmissä. Siksi omien journalististen standardien pitäminen korkeina ja ansaintatapojen muuttaminen on ainoa tapa todella erottautua. Luotettavuuden pitää näkyä teoissa.

Hyvä puoli asiassa on, että valemedioista voi erottautua vain edukseen.

Veikka Lahtinen
KIRJOITTAJA ON YHTEISKUNNALLISISTA ASIOISTA KIINNOSTUNUT VAPAA TOIMITTAJA JA BLOGGAAJA.

Lehtileike someen vain tekijän luvalla

Sosiaaliseen mediaan linkitetään juttujen verkkoversioita. Usein käyttäjät valokuvaavat myös paperilehdissä julkaistuja juttuja ja lataavat kuvia nettiin muiden nähtäville. Näin tekevät monet toimittajatkin, jotka vinkkaavat printissä ilmestyneestä jutusta valokuvien avulla. Loukataanko samalla tekijänoikeuksia?

Journalistiliiton työehtoasiamiehen **Sanna Nikulan** mukaan kuka tahansa saa valokuvata lehtijuttuja omaan käyttöönsä, mutta kuvien lataaminen sosiaaliseen mediaan on jutun saattamista yleisön saataville. Tämän tekijänoikeuslaki kieltää muilta paitsi jutun tekijänoikeuden haltijoilta.

”Yksityiseen käyttöön otetun valokuvan lehtijutusta saa jakaa lähipiirille, mutta lähipiirin kokoa ei ole määritelty laissa. Jos esimerkiksi jakaisi kuvan suljetussa ryhmässä vain 20 ihmiselle, se saattaisi vielä olla luvallista. Useimmilla on Facebook-kavereita kuitenkin niin paljon, että kuvan jakaminen heille on lain kieltämää yleisön saataville saattamista”, Nikula kertoo.

Jos toimittaja haluaa jakaa kuvan itse kirjoittamastaan jutusta, olennaista on, mitä julkaisuehdoista on sovittu. Kaikki oikeudet kustantajalle luovuttanut toimittaja ei saa kuvata juttuaan ja laittaa kuvaa yleisön saataville somessa. Jos hän on kuitenkin säilyttänyt juttuunsa rinnakkaisen käyttöoikeuden, se saattaa pitää sisällään myös oikeuden julkaista juttu itse esimerkiksi internetissä.

Omasta jutusta valokuvalla vinkkaaminen ei Nikulan mukaan kuulu sitaattioikeuden piiriin, vaan jutun osittainenkin kuvaaminen ja lataaminen someen loukkaa tekijänoikeuden haltijaa.

”Toisaalta useimmat kustantajat haluavat varmasti some-näkyvyyttä. Ei kustantajalla ole mitään syytä puuttua siihen, jos heille kolumnia kirjoittava toimittaja haluaa mainostaa sitä omilla Facebook-sivuillaan”, Nikula sanoo.

”Mutta kustantaja ei varmaankaan halua juttua jaettavan somessa sillä tavoin, ettei itse lehteä enää tarvitse ostaa.”

Mikko Mattlar

Vihapuhetta vastaan. Helsingin Sanomien päätoimittaja Kaius Niemi kantaa huolta siitä, että vihapuhe houkuttelee toimittajia itsesensuuriin. Sitä ei pidä sietää urheasti yksin, vaan asiasta on hyvä puhua oman esimiehen kanssa. Niemi osallistui Unescon Sananvapauden päivän kokoukseen Helsingissä 3. toukokuuta.

Vastuullisen sanan puolella

MARJA HONKONEN, TEKSTI • HELI SAARELA, KUVA

Ihmisoikeuksia kunnioittavaan ilmaisuun sitoutuivat Sananvastuuvala-kampanjassa paitsi journalistit myös joukko viestijöitä, poliitikkoja ja järjestöjä.

Huhti-toukokuun vaihteessa Twitterissä levisi Journalistiliiton ja *Journalistin* käynnistämä sosiaalisen median kampanja #sananvastuuvala. Ilmaisunvapauttaan sitoutuivat käyttämään vastuullisesti muun muassa yleläiset **Atte Jääskeläinen** ja **Matti Rönkä**, Allerin **Pauli Aalto-Setälä** sekä lukuisat muut journalistit mediataloissa ympäri Suomen. Mukaan lähti myös joukko viestijöitä, järjestöjä ja poliitikkoja: muun muassa palkansaajien suuret keskusjärjestöt Akava, STTK ja SAK sekä puoluesihteereitä.

Journalistiliiton tiedottajan **Jaakko Kilpeläisen** mukaan sosiaalisessa mediassa toteutettuun kampanjaan osallistui Twitterissä liki 300 käyttäjää ja Facebookin puolella liuta lisää.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** uskoo kampanjan onnistuneen, koska sananvapautta pidetään Suomessa tärkeänä.

”Viime ajat ovat osoittaneet, että sananvastuu kulkee sananvapauden kanssa käsi kädessä. Sananvapautta ei ole ilman sananvastuuta.”

#SANANVASTUUVALAN ohella luotettavan median puolesta ja vihapuhetta vastaan on vedottu tänä keväänä myös päätoimittajien yhteisessä kannanotossa sekä Sanomalehtien liiton Sananvapauden päivän mainoskampanjassa.

Kampanjat ovat saaneet osakseen myös kritiikkiä: vetoomuksia on pidetty tekopyhinä tai median pyrkimyksinä sensuroida ”valemediat” pois markkinoilta.

Helsingin Sanomien päätoimittaja **Kaius Niemi** painottaa, että median on oltava itsekriittinen.

”On kuitenkin tyystin eri keskustelu, kun puhutaan siitä, että valheita julkaistaan uutisiksi naamioituina. Jokaisella on oikeus mielipiteisiinsä, mutta kukaan ei voi omistaa faktoja.”

Hanne Aho muistuttaa, että journalisteilla on suurempi vastuu sanoistaan kuin monella muulla. JSN:n lisäksi itsesääntely toteutuu hänen mielestään myös siksi, että Journalistiliiton jäsenet odottavat sekä itseltään että toisiltaan paljon journalisteina.

”Ala on kovassa muutoksessa. Esimerkiksi kilpailu ajasta houkuttaa aika ajoin tilanteisiin, jossa sananvastuusta livetään. Näin sahataan omaa ja alan oksaa”, hän pohtii. ●

KAMPANJAAN VOI OSALLISTUA JAKAMALLA VALA SOMESSA: ”ILMAISEN ITSEÄNI IHMISOIKEUKSIA KUNNIOITTAEN. VIHAPUHE EI VAIENNA MINUA. KANNAN VASTUUN SANOISTANI.” #SANANVASTUUVALA

SJL ESITTÄÄ PAIKALLISTA SOPIMISTA TYÖAJAN PIDENNYKSESTÄ

Neuvottelut kilpailukykysopimuksen soveltamisesta lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimuksiin jatkuvat. Viestinnän Keskusliitto on esittänyt työajan pidentämistä kokonaisina päivinä leikkaamalla talvilomaa.

”SJL on toistuvasti tuonut esiin vastustavansa talviloman leikkaamista. Sen sijaan olemme ehdottaneet paikallista sopimista asiasta ja tehneet sitä varten malleja”, sanoo Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**.

Yrityksen kriisitilanteita koskevan selviytymislausekkeen määrittelystä palkansaajaliitot ovat jättäneet yhteisen esityksen, mutta siinäkin neuvotteluosapuolten näkemykset ovat kaukana toisistaan.

Neuvottelut kilpailukykysopimuksen soveltamisesta ovat alkaneet myös sähköisen median osalta Palvelualojen työnantajien Paltan kanssa. Neuvotteluiden määräaika on toukokuun lopussa.

Nina Erho

Yhdistykset

KESKUSTELUA KOTOUTTAMISESTA. Pressiklubi, Suomen Lähetysseura ja Kirkko Helsingissä järjestävät 24. toukokuuta keskustelutilaisuuden uskonnosta ja kotouttamisesta.

Tilaisuus järjestetään Suomen Lähetysseuran Wrede-salissa Ullalinnassa.

Keskustelun aiheena on muun muassa se, voiko kotoutuva säilyttää oman kulttuurin ja uskonnon vai merkitseekö kotoutuminen länsimaisten uskonnollisten arvojen omaksumista. Entä mikä on hyvää lähetystyötä, mikä pahaa?

Mukana keskustelemassa ovat sisäministeriön kansliapäällikkö **Päivi Nerg**, *Kirkon ja kaupungin* päätoimittaja **Seppo Simola**, varatoiminnanjohtaja **Rolf Steffansson** Suomen Lähetysseurasta, bagdadilainen turvapaikanhakija **Ali**, joka oli Lauttasaaren kirkolla hätämajoituksessa sekä Vuoden pakolaisnainen 2015, päiväkerhonohjaaja **Therese Ngouth**.

TOIMITTAJIEN KESKUSTELUTILAISUUS 24.5.
KLO 17.00–19.00
WREDE-SALI TÄHTITORNINKATU 18, HELSINKI
ILMOITTAUTUMISET 20.5 MENNESSÄ: WWW.HSY.INFO

OLLI-PALKINNOT LAUTELALLE JA PALOJÄRVELLE

Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton (SSL) Olli-palkinnot on myönnetty tunnustuksena ansiokkaasta journalistin työstä **Yrjö Lautelalle** ja **Eeva Palojärvelle**.

Yrjö Lautela on vaikuttanut Yleisradion ulkomaankirjeenvaihtajana esimerkiksi Jugoslavian hajoamissodissa 1990-luvulla sekä Berliinissä ja Puolassa. Lisäksi hän on ansioitunut urheilutoimittajana.

Eeva Palojärvi on toiminut taloustoimittajana *Kauppalehdessä*, *Uudessa Suomessa*, *Iltalehdessä*, Yleisradiossa ja Nelosen uutisissa. Nyt hän työskentelee *Helsingin Sanomissa*.

Palkinto on nimetty liiton pitkäaikaisen sihteerin ja suuren journalistin, professori **Väinö Nuortevan** eli pakinoitsija Ollin mukaan.

Vuonna 1905 perustettu SSL on maan vanhin edelleen toimiva journalistien yhdistys. Jäseniä on noin 270.

Alasatakunta on Euran-Säkylän seudun paikallislehti. Levikkimme on 9 234 kpl (LT 2015) ja lukijoita n. 16 000. Kustantaja Pyhäjärviseudun Paikallislehti Oy:n palveluksessa on 14 henkilöä.

Haemme toimitukseemme

toimittajaa

Tarjoamme sinulle monipuolisen tehtäväkentän Suomen suurimmassa kaksipäiväisessä paikallislehdessä.

Sinulla on kiinnostus paikallislehtityöhön ja kokemusta toimittajan tehtävistä. Olet sujuva kirjoittaja, hallitset valokuvauksen ja verkkotoimittaminen on sinulle tuttua. Lehden taittaminen on osa tehtäväkenttää, joten kokemus siitä on eduksi ja hyvä visuaalinen näkemys tärkeää.

Tekijänä olet itsenäinen, ripeä ja sopeudut tiukkoihin aikatauluihin. Toivomme, että voit aloittaa tehtävässä elokuussa. Työ on vakituinen.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus työnäytteineen 30.5.2016 mennessä sähköpostilla osoitteeseen heikki.nurmela@alasatakunta.fi. Tiedustelut: toimitusjohtaja Heikki Nurmela, puh. 0400 424 148.

ALASATAKUNTA

www.alasatakunta.fi

Etsi Xpertti

ETSITKÖ JUTTUUSI TUTKIJA-ASIANTUNTIJAA?

palveluksessasi www.etsixpertti.fi

YLIOPISTOT, TUTKIMUSLAITOKSET JA SUOMEN AKATEMIA

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti
92. vuosikerta

SEURAAVAN LEHDEN ILMESTYMISAIKATAULU

8/2016 aineisto **1.6.**
ilmestyy **9.6.**

ILMOITUSMYYNTI:
ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin ja hinnat löydät osoitteesta www.journalisti.fi › ilmoittajille

VARAA ILMOITUSTILASI AJOISSA.
ILMOITUKSET 3,00 €/PMM

Mehiläiset yllättävät aina

Anu Kankaansydämen mehiläisharrastus sai alkunsa pihan kuokkavieraista. Nykyään omien pesien tapahtumat ovat raivostuttava mysteeri ja maailman ihaninta seurattavaa.

NINA ERHO, TEKSTI ● LAURA VESA, KUVA

Mehiläiset tulla surisivat tamperelaisen **Anu Kankaansydämen** elämään eräänä kesäisenä päivänä vuonna 2007.

”Nuorempi poikamme ryntäsi sisälle kiljumaan, että äiti tuolla on hirveä ampiaisparvi. Koska mummullani oli ollut mehiläisiä ja olin kirjoittanutkin aiheesta, arvasin, että kyseessä oli pesästä erkaantunut mehiläisparvi.”

Kankaansydän ryhtyi googlaamaan, kuka voisi ottaa parven kiinni. Lopulta lähistöltä löytyi mehiläiskasvattaja, joka saapui suojapuku mukanaan. Sen sai pukea päälleen tönköksi jännittynyt Kankaansydän. Kasvattaja itse kauhoi mehiläiset kuupalla omenapuusta laatikkoon ja lupasi tulla hakemaan sen sitten, kun ne olisivat asettuneet.

Pian Kankaansydän alkoi perehtyä mehiläisiin, ja samana syksynä hän meni Nokian työväenopiston kurssille syventämään tietojaan. Nyt takana on jo mehiläistarhaajan ammattitutkintokin, jonka hän suoritti toimittajan työnsä ohella.

TÄNÄ KEVÄÄNÄ Kankaansydämen vanhan puutalon pihalla on kolme styroksiseinäistä pesää, joiden sisällä on pystyssä kennoston eli ”kakun” sisältäviä puukehiä. Kennoissa mehiläiset valmistavat hunajaa ja kasvattavat uusia sukupolvia. Vielä syksyllä pesiä oli viisi, mutta kahdesta kuoli talvella kuningatar, ja niitä oli yhdistettävä.

”Välillä tässä meinaa pää poksahtaa, kun ei keksi, mitä on taas tehnyt väärin, miksi mikään ei mene niin kuin kirjassa. Mutta yhtä oikeaa tapaa hoitaa pesiä ei ole. Mehiläisiä ei voi kouluttaa, vaan ne kouluttavat meitä.”

Kuningatarten kuoleman huomattuaan Kankaansydän hyppi tasajalkaa harmista. Kärsivällisyyttä koettelee myös elokuinen sadonkorjuu, jossa painavat kehät nostellaan pesistä, hunaja lingotaan irti, käsitellään ja pakataan. Silti rakkaus harrastukseen elpyy aina.

> ”Mehiläisiä ei voi kouluttaa, vaan ne kouluttavat meitä.

SISÄLLÄ KANKAANSYDÄN esittelee erivärisiä ja -rakenteisia hunajalaatuja, joista hänen maisemansa tuottaa etenkin ”lehmusta”. Muutakin hyödyllistä pesistä saa, kuten propolista eli kittivahaa, jota sanotaan luonnon omaksi antibiootiksi.

Silti parasta harrastuksessa on mennä kesäaamuna yöpaidassa seuraamaan pesien touhuja. Aurinkoisella ja lämpimällä säällä työläiset lennättävät valtavalla vauhdilla mettä ja proteiinipitoista siitepölyä, joka on lähteestä riippuen sinistä, vihreää, keltaista, oranssia tai tummanpunaista. Kun pesän avaa, sieltä tulvahtaa lämmin tuoksu, johon Kankaansydän ihastui jo ensitapaamisella.

Huolella hoidetut mehiläiset pysyvät yleisöstä huolimatta rauhallisina kakullaan, ja kuningatar jatkaa munimistaan.

”Niinä hetkinä kaikki on hienosti ja hyvin.” ●

ANU KANKAANSYDÄN

- 59-vuotias Hämeen Sanomien aluetoimittaja. Työskentelee nykyisin Hämeenlinnassa.
- Aloitti lehdessä vuonna 1991. Sitä ennen kymmenen vuotta paikallislehti Hämeenkulmassa.
- Osti ensimmäisen oman mehiläispesän Vesilahdelta vuonna 2008.
- Hoitaa pesiä kotonaan Tampereen Koivistonkylässä harrastukseen suopeasti suhtautuvien naapureiden keskellä. Lisäksi yksi pesä on sukulaisten luona Teiskossa.
- On Suomen Mehiläishoitajain Liiton jäsen, joita on yhteensä reilut 2 000.

◀ **Vivahteita riittää.** Mehiläispesät pyrkivät kasvattamaan uuden kuningattaren, jonka tieltä vanha lähtee parveilemaan ja perustamaan uuden pesän, mutta kasvattaja pyrkii jakamaan pesiä hallitusti. ”Tarhamehiläinen pärjää Suomessa käytännössä vain hoidetuissa pesissä”, kertoo Anu Kankaansydän.

TAKASIVU

Sano ei erimielisille!

Julkisen keskustelun ikuisuusongelma on, kenelle annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Kuka kutsutaan paneeleihin, keskusteluohjelmiin ja seminaareihin?

Hankalinta on määritellä raja, jonka ylitettyään näkemyksiään kertovan ihmisen ajatukset ovatkin vaarallista propagandaa, jolta yleisöä on oikeastaan parempi suojella.

Yksi tällainen monivivahteinen, mutta onneksi lyhyt rajatilakeskustelu roihusi hetken aikaa somessa, kun osa ammattikuntamme edustajista arveli, että Evan toimitusjohtajan **Matti Apusen** osallistuminen *Long Playn* gaalailtaan saattaisi täyttää tällaisen vaarallisen propagandan tunnusmerkistön.

Apus-pelkoa ei hillinnyt edes se, että tunnettu provokaattori puhui tilaisuudessa melko maltillisella otsikolla ”Tarinoita journalismin kulta-ajalta – ja miksi tulevaa muutosta ei silloin nähty.”

Manu Marttinen

Hyi meitä lannistajia

Perjantaina 13. toukokuuta kerrottiin media-alalta jälleen synkkiä uutisia: Viestinnän Keskusliiton toimitusjohtaja **Jukka Viitasaari** kertoi irtisanoutuvansa, koska hän tuntee olevansa tehtävään ”liian optimistinen ja positiivinen henkilö”.

Lannistumiseen meni vuosi. Vielä 11. toukokuuta 2015 julkaistussa nimitystiedotteessa Viitasaari kertoi palaavansa media-alalle, koska ”uskoo toimialan yritysten tulevaisuuteen ja kykyyn uudistua sekä hyödyntää monikanavaisuuden mahdollisuudet”.

Ei usko enää, ilmeisesti.

Asiaa ei auttanut edes se, että Viitasaari yritettiin tammikuussa hänen vastusteluistaan huolimatta palkita Urheilugaalassa Kehon ja mielen mestarit -erikoispalkinnolla. Myöhemmin toki kävi ilmi, että lavalle oli pakotettu **Kimi Räikkösen** ja **Mika Salon** fysioterapeutin sijaan väärä Viitasaari.

Tätä lehteä varten haastattelin tulevien toimittajien opettajia, joista moni kritisoi media-alan – myös *Journalistin* – taipumusta synkistellä alan tulevaisuuden näkymiä. Tämän masentamisen on nyt loputtava.

Jukka, älä mee! Media-ala, jos mikä, tarvitsee psyykkaajaa sparraamaan itseään parempiin tuloksiin.

Marja Honkonen

Hyvästi turha työ

”Suomalaisten tunteiden hinnoittelu kuumentaa tunteita *Helsingin Sanomien* milipidepalstalla.”

Vaikka tämä *Talouselämän* toukokuisen verkkojutun alku hieman sekoilee oikeinkirjoituksessa ja oikeasti suomalaisten *tuotteiden* hintoja moitiskelevan jutun aiheessakin, yksi pitää paikkansa: lehti todellakin teki uutisen *Helsingin Sanomien* mielipidekirjoituksesta.

Mikä kekseliäisyyden puuska! Ei enää moitteita yrityksistä päästä halvalla referoimalla tiedotteita – tässähän, ainakin periaatteessa, referoi laatulehti toista. Ei enää moitteita siitä, että toimittajaeliitti on aina jotain mieltä – tässähän se on kansalainen, joka niitä hintoja haukkuu ja samalla vähän muuta.

Ei enää vaivalloista ja kallista uusien näkökulmien pohdintaa, faktantarkistusta eikä asioiden kontekstointia toimituksessa – koska kansalainenhan sen jo selvästi sanoi, miten asiat ovat.

Vielä kun kuvapaikkaankin olisi löytynyt valmista täytettä. Nyt siihen päätynyt kaupan hintajuliste antaa ”todellisuuden” vastaisesti ymmärtää, että toisinaan suomalaisetkin vihannekset kyllä ovat ihan kilpailukykyisissä hinnoissa.

Nina Erho

Yleisönosasto

Jari Peltonen